МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: Депозитна політика банку та чинники її формування

Здобувача вищої освіти II рівня, I курсу, ФМБ-22-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма «Управління процесами в сфері банківського бізнесу»

(підпис) Хомяков Назар Андрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник (підпис) Діденко Людмила Вікторівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної програми (підпис) Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «15» 01 2024 № 9

Завідувач кафедри (підпис) Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 18 19.01.2024р. Бондаренко В.С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 15.01.2024р.
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 3 08.02.24
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Приходько Л.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис) Береславська О.Ю.
(ініціали, прізвище)

(підпис) Коваленко Ю.М.
(ініціали, прізвище)

(підпис) Бернадський О.В.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівник, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	7		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	12		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	23		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	65		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 42 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
65	D	3		

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра фінансових ринків та технологій

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Затверджую

В.о. завідувача кафедри фінансових ринків та технологій

_____ Юлія КОВАЛЕНКО

«15» листопада 2022

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)

здобувачу вищої освіти

Хомяков Назар Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)

Депозитна політика банку та чинники її формування

Затверджена наказом ректора від 15.11.2022 р. №1208

2. Строк здачі закінченої роботи 4.12.2023р

3. Мета роботи полягає в аналізі сучасного стану депозитної політики банків України та розробка напрямів і шляхів її вдосконалення.

Об'єкт дослідження депозитна політика банків України

Предмет дослідження виступають теоретико-практичні аспекти управління депозитною політикою банку.

Орієнтована база дослідження інформація та дані, пов'язані з діяльністю банківських установ в Україні.

4. Вихідні дані до роботи монографії, нормативно-законодавчі акти, наукові статті, офіційні джерела статистики, інтернет-ресурси, підручники.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки.

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

1.1. Підходи до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків

1.2. Етапи здійснення депозитної політики банку, чинники формування та методики ефективності

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПО ПОЛІТИКИ БАНКІВ

2.1. Аналіз сучасного стану депозитної політики банків України

2.2. Моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕА ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактичн
1.	2.	3.	4.
1	Підготовка 100% кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	29.09.2023 р.	29.09.2023
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	31.10.2023 р.	31.10.2023
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11-22.12.2023 р.	
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	26-29.12.2023 р.	27.12.2023
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-09.01.2024 р.	25.12.2023
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	01.11.2023 р.- 04.12.2023 р.	01.12.2023
7	ЗАХИСТ	07-08.02.2024 р.	

8. Дата видачі завдання «15» 11 2022

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи проекту _____ Діденко Л.В.
(підпис) (прізвище, ініціа

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Береславська
(підпис) (прізвище, ініціа

11. Завдання до виконання отримав Здобувач вищої освіти _____ Хомяков Н.А.
(підпис) (прізвище, ініціа

АНОТАЦІЯ

Депозитна політика банку та чинники її формування

Мета роботи полягає в проведенні аналізу сучасного стану депозитної політики банків України та розробка напрямів і шляхів її вдосконалення.

Завданнями роботи є:

– дослідження підходів до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків;

– визначення етапів здійснення депозитної політики банку та методики оцінки її ефективності;

– аналіз сучасного стану депозитної політики банків України;

– здійснення моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні;

– визначення основних проблем та обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення системи реалізації депозитної політики банківських установ України.

Предметом дослідження виступають теоретико-практичні аспекти управління депозитною політикою банку.

Об'єктом дослідження є депозитна політика банків України.

Базою дослідження виступає інформація та дані, пов'язані з діяльністю банківських установ в Україні, що включає в себе фінансові звіти банків, статистичні дані про депозити населення та підприємств, законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, а також аналітичні матеріали та дослідження, пов'язані із сектором банківської діяльності.

За результатами дослідження сформульовані ключові висновки та пропозиції.

Одержані результати можуть бути використані банківськими установами в Україні при прийнятті рішень щодо вдосконалення своєї депозитної політики та збільшення ефективності управління депозитними ресурсами.

Кваліфікаційна робота містить 55 сторінок, 13 рисунків, 1 таблицю, список використаних джерел 40 найменувань.

Ключові слова: банківська діяльність, банківська установа, депозитна політика, депозит, ефективність, відсоткові ставки.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.

Рік захисту роботи 2024.

ANNOTATION

The bank's deposit policy and factors of its formation

The purpose of the work is to analyze the current state of the deposit policy of Ukrainian banks and develop directions and ways to improve it.

The tasks of the work are:

– research of approaches to the study of the economic essence of deposits as a basis for forming the deposit policy of banks;

– determination of the stages of implementation of the bank's deposit policy and methods of assessing its effectiveness;

– analysis of the current state of the deposit policy of Ukrainian banks;

– modeling the impact of deposit savings on economic growth in Ukraine;

– identification of the main problems and substantiation of recommendations regarding the improvement of the deposit policy implementation system of banking institutions of Ukraine.

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of managing the bank's deposit policy.

The object of the study is the deposit policy of Ukrainian banks.

The basis of the research is information and data related to the activities of banking institutions in Ukraine, which includes financial reports of banks, statistical data on deposits of the population and enterprises, legislative acts that regulate the

activities of banks, as well as analytical materials and studies related to related to the banking sector.

Based on the results of the research, key conclusions and proposals are formulated.

The obtained results can be used by banking institutions in Ukraine when making decisions on improving their deposit policy and increasing the efficiency of deposit resources management.

The qualification work contains 55 pages, 13 figures, 1 table, a list of used sources of 40 titles.

Key words: banking activity, banking institution, deposit policy, deposit, efficiency, interest rates.

The year of performance of qualification work is 2023.

The year of job protection is 2024.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП 10

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ 13

1.1. Підходи до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків 13

1.2. Етапи здійснення депозитної політики банку, чинники формування та методики оцінки її ефективності 18

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ 28

2.1. Аналіз сучасного стану депозитної політики банків України 28

2.2. Моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні 41

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ 47

ВИСНОВКИ 52

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 56

ВСТУП

Актуальність теми. Тема дослідження є надзвичайно актуальною у сучасному банківському секторі. Депозити клієнтів є одним із основних джерел фінансування для банків, і їхнє ефективне залучення та управління ними стають критичними завданнями для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності банківських установ.

У сучасному економічному середовищі, де банки конкурують на ринку та піддаються впливу різних зовнішніх чинників, таких як зміни відсоткових ставок, макроекономічні умови та регулююча політика, правильне управління депозитною політикою стає вирішальним фактором успіху. Дослідження чинників, що впливають на формування депозитної політики, дозволяє банкам краще розуміти потреби та вимоги клієнтів, оптимізувати процеси залучення та управління депозитами, а також пристосовувати свої стратегії до змін у фінансовому середовищі.

Знання та розуміння чинників, що впливають на депозитну політику банку, допомагає банкам бути більш адаптивними та конкурентоспроможними, сприяючи їхньому успішному функціонуванню та розвитку. Дослідження цієї теми має важливе значення для банків та економіки загалом, оскільки воно допомагає забезпечувати стабільність та ефективність фінансової системи.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Питання ролі депозитних операцій у діяльності банків висвітлюються у багатьох роботах вітчизняних та зарубіжних науковців. Значний внесок у розробку питань депозитної діяльності банківських установ зробили зарубіжні економісти як Г. Айленбергер, Р. Еллер, П. Роуз, Дж.Сінкі.

Серед вітчизняних слід виділити праці таких вчених: Примостка Л. О. [28], Зянько В. В. [29], Кіріченко О. А. [30], Версаль Н. І. [31], Довгань Ж. М. [32], Вітлінський В. В. [33], Коцовська Р. Р. [34],

Мельник П. В. [35], Косова Т. Д. [36], Еш С. М. та Ляховецька В. М. [37], Коваленко М. О. [38], Кучеренко С. А. [40], Андрушків Т. [41].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану депозитної політики банків України та розробка напрямів і шляхів її вдосконалення. Відповідно до мети, були поставлені такі завдання:

– дослідження підходів до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків;

– визначення етапів здійснення депозитної політики банку та методики оцінки її ефективності;

– аналіз сучасного стану депозитної політики банків України;

– здійснення моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні;

– визначення основних проблем та обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення системи реалізації депозитної політики банківських установ України.

Об'єктом дослідження є депозитна політика банків України.

Предметом дослідження виступають теоретико-практичні аспекти управління депозитною політикою банку.

Методи дослідження. Для проведення дослідження використовуються наступні методи: аналіз і синтез для вивчення теоретичних аспектів депозитної політики банків; графічний аналіз для візуалізації результатів; порівняння; експертний аналіз для оцінки точок зору експертів щодо поліпшення ефективності депозитної політики банківської системи; кореляційно-регресійний аналіз для вивчення впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні.

База досліджень. Базою дослідження є інформація та дані, пов'язані з діяльністю банківських установ в Україні. Ця база включає в себе фінансові звіти банків, статистичні дані про депозити населення та підприємств, законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, а також аналітичні матеріали та дослідження, пов'язані із сектором банківської діяльності.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає в тому, що, використовуючи комерційні банки України як об’єкт дослідження, були розглянуті головні тенденції та спрямованість депозитної політики банків України. Проведене дослідження дозволяє оцінити результативність вкладення грошей в банк через депозити та напрями підвищення депозитної політики.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

1.1. Підходи до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків

Депозитна політика банків відіграє важливу роль у функціонуванні фінансової системи та економіки в цілому. Перш за все, банки використовують депозитну політику для приваблення ресурсів від клієнтів у вигляді вкладів. Це дозволяє банкам створювати базу для кредитування підприємств та інших клієнтів, що сприяє розвитку економіки через збільшення доступності фінансових ресурсів.

Депозитна політика також має важливий вплив на грошовий ринок та відсоткові ставки. Рівень відсоткових ставок, які банки пропонують на вклади, може впливати на рішення людей щодо збереження або витрати грошей. Банки також можуть використовувати депозитну політику для регулювання грошової маси в обігу, що допомагає управляти інфляцією та стабілізувати фінансовий ринок. Тому депозитна політика банків є важливим інструментом для залучення ресурсів, кредитування господарств та впливу на грошовий ринок і економічну стабільність.

Поняття «депозит» часто зустрічається у наукових працях у різних варіаціях, але, в основному, всі ці варіанти мають ідентичні інтерпретації.

Взагалі, поняття «депозит» має великий історичний контекст і виникло ще в середньовічні часи. У цей період депозити та банківські установи, які ними оперували, розвивалися згідно із потребами економіки та торгівлі того часу. У середньовічній Європі були популярні дві форми депозитів:

– депозити для зберігання цінностей: торговці, багаті купці та інші люди зберігали свої цінності у безпечних місцях, таких як монастирі, скрині або

сейфи банків, що було необхідно для збереження майна та уникнення ризиків від крадіжок або надзвичайних подій;

– депозити для видачі позик: у деяких випадках, особливо у торговельних містах, були створені установи, що приймали гроші в депозит і видачі позики. Це допомагало підтримувати торговельний обіг та інвестиції у підприємства, оскільки гроші могли бути доступні для вкладників або використані для кредитування інших підприємств.

Середньовічні депозити були уявлені як форма збереження багатства та фінансової взаємодії, і вони стали передвісниками сучасної банківської системи та поняття депозиту, яке ми знаємо сьогодні.

Розглянемо декілька визначень депозитів, які надали видатні українські економісти. Наприклад, професор Васюренко О. стверджує, що депозит – це сума грошей, передана їх власником в банк для збереження, і ці гроші, в залежності від умов угоди, фіксуються на конкретному банківському рахунку [1, с. 27].

Професор Мороз А. дав своє визначення депозиту, вважаючи його сумою грошей у національній та іноземній валюті, яку передає власник або інша особа за його вказівкою, як готівково, так і безготівково, на рахунок власника з метою збереження за визначеними умовами [2]. Науковець також здійснює класифікацію депозитів за особами-вкладниками (юридичні та фізичні особи) та за термінами (до вимоги, термінові, умовні).

За визначенням професора Фролова С. М., депозитні залучені ресурси – це кошти, внесені в банк фізичними і юридичними особами на певні рахунки і використані ними відповідно до режиму рахунка і банківського законодавства [3, с. 65].

Відповідно до українського законодавства, а саме Закону України «Про банки і банківську діяльність», вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений

строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [4].

Постійні зусилля суб'єктів грошово-кредитного ринку з метою максимально ефективного використання грошових ресурсів призводять до постійного розширення різних способів залучення грошей на депозитні рахунки. Наприклад, науковець Е. Долан [5, с. 116] виділяє наступні види депозитних вкладів: основні депозити, вклади до запитання (чекові депозити), ощадні вклади, депозити Казначейства США та інших урядових органів. Деякі зарубіжні економісти, такий як Джеймс Чен, визначає, що строковий депозит – це інвестиція на визначений термін, яка включає депозит грошей на рахунок у фінансовій установі. Інвестиції в строкові депозити зазвичай мають короткострокові терміни погашення від одного місяця до кількох років і матимуть різні рівні необхідних мінімальних депозитів [6].

Депозити виступають основою формування депозитної політики банків, оскільки ці фінансові інструменти відіграють центральну роль у залученні ресурсів і подальшому їх використанні. Розглянемо, як науковці трактують поняття депозитної політики банку.

Депозитна політика банку – це стратегічний набір заходів, які банк приймає для створення різноманітних депозитних послуг, розробки різних способів та методів їх надання, визначення своєї конкурентоспроможності на цьому ринковому сегменті і забезпечення стійкості та надійності своєї фінансової основи [7].

Справедливо погодитися з думкою науковців Руда О. Л. та Маркуш К. Г., що депозитна політика банку – це сукупність цілей депозитної діяльності банку, що включають в себе визначення видів, умов, обсягів та структури депозитних операцій банку. Ця стратегія визначає, як банк буде вести себе під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Вона також включає вибір оптимальних шляхів досягнення цих цілей і підпорядковується загальним вимогам стосовно діяльності банку, зокрема поєднанню доходності, ліквідності та ризику [8].

Науковець Рисін В. у своїй монографії визначає депозитну політику як комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію якісних та кількісних показників депозитних послуг, на розробку різноманітних методів і форм залучення коштів з метою створення стійкої та надійної депозитної бази, що надає конкурентну перевагу банку на фінансовому ринку [9].

Автори Дзюблюк О. та Андрушків Т. у своїх працях [10; 11] аналізують депозитну політику як поняття, яке можна розглядати у двох різних контекстах. У широкому розумінні, депозитна політика є стратегією та тактикою, які банк використовує при залученні ресурсів з метою їх повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. З іншого боку, депозитну політику можна розглядати як інструмент, який банк використовує для забезпечення своєї ліквідності.

За думкою автора Євдокимова Н. [12], процес розробки депозитної політики банку може базуватися на принципах, таких як адекватність, оптимальність, ефективність, технологічність, гнучкість, наявність документації та диференційованість. Спільне дотримання цих принципів сприяє формуванню такої депозитної політики банку, яка сприятиме досягненню його стратегічних цілей.

Формування депозитних ресурсів є надзвичайно важливою проблемою в контексті розвитку банківської системи України. Вирішення цієї проблеми вимагає перегляду поточного механізму депозитної політики для всіх банків, а також його складових, таких як форми і методи. Крім того, необхідно переосмислити взаємовідносини між банками і їх клієнтами, включаючи підприємства та фізичні особи, відповідно до вимог ринкової економіки, соціально-економічних та політичних цілей суспільства, а також з урахуванням сучасної банківської практики (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Складові механізму формування та реалізації депозитної політики банку

Джерело: [13, с. 126]

Отже, дослідження економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків виявляється важливим аспектом в банківській діяльності, оскільки ці депозити є основним джерелом фінансування і мають значний вплив на фінансовий стан та діяльність банків. Підходи до їх вивчення відображають різні аспекти їхньої економічної сутності, сприяючи більш глибокому розумінню цих фінансових інструментів.

Перший підхід, спрямований на аналіз депозитів як джерела ресурсів для банків, підкреслює їх роль у забезпеченні фінансової стабільності банків та можливість використання їх для кредитування інших секторів економіки. Він дозволяє банкам ефективно залучати кошти від клієнтів і використовувати їх в інших фінансових операціях.

Другий підхід, що розглядає депозити як інструменти забезпечення ліквідності банку, вказує на важливість збалансованого управління активами та пасивами. Депозити стають способом забезпечення стабільності банку у випадку великих відтоків коштів та надають можливість банкам ефективно реагувати на зміни в фінансовому середовищі.

Обидва підходи до вивчення депозитів мають важливе значення для формування депозитної політики банків, оскільки допомагають банкам розуміти природу і характеристики цих фінансових інструментів. Враховуючи обидва підходи, банки можуть розробляти більш комплексну та збалансовану депозитну політику, яка відповідає їхнім фінансовим потребам і стратегічним цілям.

1.2. Етапи здійснення депозитної політики банку, чинники формування та методики оцінки її ефективності

Етапи здійснення депозитної політики банку та методики оцінки її ефективності є критично важливими аспектами у банківському управлінні. Проєктування і реалізація депозитної політики визначають, як банк буде приваблювати та управляти депозитами клієнтів, що є основою для надання кредитів та інших фінансових послуг. Ефективність цієї політики вимірюється вдалою залученістю грошових ресурсів, забезпеченням ліквідності, доходністю та збереженням довіри клієнтів.

Методи оцінки ефективності депозитної політики допомагають банкам аналізувати свої результати та вносити корективи в стратегію для досягнення оптимальних фінансових показників та конкурентних переваг на ринку.

Таким чином, правильне проведення етапів депозитної політики та використання відповідних методик оцінки є ключовими аспектами для забезпечення стійкості та успішності банку у фінансовій сфері.

Науковець Бартош О. [14] визначив чотири ключові кроки у процесі формування депозитної політики банку. Перший етап передбачає встановлення цілей і визначення основних завдань депозитної політики. Під час виконання цього етапу банк спрямовує свою діяльність на залучення оптимального обсягу грошових коштів, як за термінами, так і за валютами. Банк має забезпечити достатній рівень цих ресурсів для своєї фінансової діяльності на ринках, при

цьому забезпечуючи мінімальні витрати. На наступному етапі передбачається створення відповідних підрозділів у банку та розподіл повноважень між його співробітниками. Під час цього етапу проводиться розподіл обов'язків та відповідальності між різними центрами внутрішнього контролю щодо залучення депозитів (наприклад, відділ маркетингу) і надання послуг, пов'язаних з депозитами (як, наприклад, депозитний відділ та обліково-операційний відділ). Під час розробки відповідних процедур для залучення ресурсів, встановлюються конкретні стратегії та заходи, які використовують маркетингові інструменти для залучення грошових коштів від юридичних і фізичних осіб, що може включати в себе як пряму, так і приховану рекламу.

Автори Столярчук О., Коваленко Д. виділяють такі етапи формування депозитної політики (рис. 1.2).

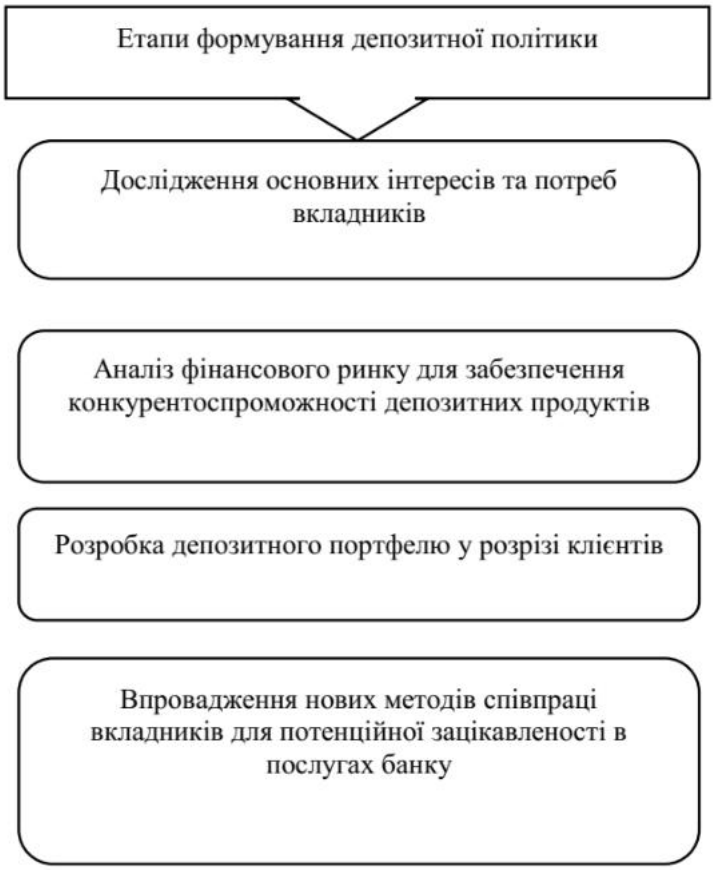

Рис. 1.2. Основні етапи формування депозитної політики

Джерело: [15, с. 142]

Формування депозитної політики банку є ключовим аспектом його фінансової стратегії та має значний вплив на його стабільність та фінансову рентабельність. Ця політика визначає, як банк залучає та управляє коштами клієнтів у вигляді депозитів.

Важливими чинниками формування депозитної політики є рівень відсоткових ставок, які банк пропонує своїм клієнтам, конкуренція на ринку фінансових послуг, фінансовий стан банку, його стратегія ризику та ліквідності. Високі відсоткові ставки можуть привернути більше депозитів, але вони також можуть збільшити витрати банку на виплату відсотків. Крім того, конкурентне середовище вимагає від банку надавати привабливі умови для залучення коштів клієнтів та утримання їхньої лояльності. Таким чином, правильне врахування цих чинників у формуванні депозитної політики є важливим для ефективного управління ресурсами банку та забезпечення його стійкості.

Таблиця 1.1

Склад і характеристика чинників формування депозитної політики банку

№ з/п	Чинник	Характеристика
1	Облікова ставка НБУ	Є орієнтиром для встановлення відсоткової ставки за депозитами та кредитами
2	Норматив обов'язкового резервування	Впливає на обсяги залучених ресурсів за видами і за валютами у зв'язку з різною нормою резервування, а також на суму вільних кредитних ресурсів
3	Конкуренція банків	Змушує банки розробляти нові схеми, методи і підходи в роботі з клієнтами щодо залучення депозитів
4	Податкове законодавство	Впливає на формування депозитної політики банку через оподаткування відсотків з депозитів, що може впливати на привабливість депозитних продуктів для клієнтів
5	Економічні нормативи діяльності банків	Обсяг депозитів впливає на розрахунок ліквідності банку (миттєвої, короткострокової та загальної)
6	Система гарантування вкладів	Гарантує компенсацію депозиту, у визначеній сумі, за неплатоспроможності банку, що підвищує довіру до банку з боку населення
7	Стан і тенденції	Впливає як у частині залучених коштів, так і у

	розвитку фінансового ринку	частині розміщення коштів. Визначає кредитний потенціал банку і заодно розмір банківського прибутку
8	Збільшення доходів населення	Приводить до збільшення депозитних вкладень за умов відсутньої альтернативи інвестування коштів

Джерело: [39]

Банки, що діють на депозитному ринку, повинні мати добре узгоджену роботу відповідних структур, щоб забезпечити ефективну депозитну діяльність. У цьому контексті, банки створюють спеціальний координаційний орган, відомий як Комітет з управління активами і пасивами (КУАП). Метою КУАП в контексті депозитних операцій є розробка відповідної стратегії і політики, встановлення організаційної структури для роботи з депозитами, формування різноманітних напрямів диверсифікації депозитного портфеля банку, пошук додаткових ресурсів для розширення депозитної діяльності, визначення цінової політики банку в контексті депозитних операцій і послуг, а також аналіз та управління ризиками, які властиві операціям банку з депозитами.

При оцінці ефективності розробленої депозитної політики банку науковець Косова Т. рекомендує використовувати наступні критерії [16, с. 74]:

– відповідність депозитної політики загальній стратегії банку за цілями, спрямуваннями та термінами реалізації;

– збалансованість депозитної політики на внутрішньому та зовнішньому рівнях;

– ступінь втілення депозитної політики в практичну діяльність банку;

– ефективність реалізації депозитної політики банку.

На нашу думку, у якості основних завдань, які найбільш доцільно виділити в рамках депозитної політики банку, слід підкреслити ті, які мають найбільший практичний вплив і визначають її цінність для фінансового установи. По-перше, ця політика повинна відповідати загальній стратегії банку і бути синергічною до його цілей, напрямів розвитку та стратегічних завдань. Тільки в такий спосіб вона може служити інструментом досягнення ключових цілей банку і сприяти його успішному розвитку.

По-друге, важливою метою депозитної політики є підтримка внутрішньої та зовнішньої збалансованості банку. Це означає, що вона повинна забезпечувати не тільки збалансовану структуру депозитів за строками та валютами, але і забезпечувати внутрішню стійкість банку до ризиків, пов'язаних зі змінами обсягів та складу депозитів. Також, ця політика повинна враховувати зовнішні фактори, такі як конкуренція на ринку та зміни інтересів клієнтів.

По-третє, депозитна політика банку повинна бути ефективною, що вимагає не тільки правильного вибору стратегій та інструментів, але і постійного аналізу та управління її результатами. Це означає, що банк має використовувати методи оцінки, визначені критерії та показники для вимірювання ефективності своєї депозитної політики та реагувати на зміни на ринку, щоб максимізувати віддачу від депозитних операцій. Тільки такий підхід дозволить банку досягти успішних результатів та підтримувати стабільність у фінансовій галузі.

Розглянемо параметри, за якими можна оцінити ефективність стратегії банку у сфері депозитної діяльності.

1. Параметр економічної вигідності.

Одним з основних завдань комерційного банку є підвищення ефективності управління процесом залучення вільних коштів та вдосконалення системи формування ресурсної бази. Під час своєї діяльності банк встановлює певні співвідношення між активами та пасивами. У ідеальному сценарії, терміни та обсяги грошових потоків з активів мають відповідати термінам та обсягам грошових потоків з пасивів. Проте на практиці досягнення ідеального збігу цих параметрів є практично неможливим завданням, тому управління зводиться до того, щоб різниця вартості активів та пасивів була стійкою у відношенні до змін відсоткових ставок [17, с. 152]. Таким чином, критерій максимізації прибутковості активів можна виразити наступною формулою:

$$\text{A1} = \frac{\text{Прибуток} - \text{Витрати}}{\text{Активи}} \rightarrow max \qquad (1.1)$$

2. Найвища можлива величина втрат для банку при визначеній структурі його діяльності.

Для більш об’єктивної оцінки результативності депозитної політики на практиці активно використовується методика використання різних коефіцієнтів [18, с. 109]. При виборі показників, які відображають вигоду з привласнення коштів, враховується критерій, який описує зв’язок між капіталовкладеннями та прибутковістю банку в контексті зростання власних ресурсів і їхньої ліквідності при певному обсязі активів. Цей критерій базується на концепції довгострокової рівноваги, яка передбачає, що вища ліквідність вказує на міцний фінансовий стан банку, його капітальну базу, і навпаки.

Рівень поточних пасивів, який вказує на спроможність банку обслуговувати своїх клієнтів, обчислюється як відношення балансу на поточних рахунках до загальних пасивів банку. Зростання цього показника свідчить про активну роль банку у відношенні до клієнтів і може підвищити його доходи. Це мотивує розрахунок коефіцієнта, який визначає, якою мірою банк використовує гроші клієнтів як ресурси для надання кредитів:

$$\mathrm{L1} = \frac{\mathrm{LA}}{\mathrm{OB}} \tag{1.2}$$

де,

L1 – коефіцієнт миттєвої ліквідності;

LA – ліквідні активи, що приносять дохід;

ОВ – зобов’язання до запитання.

3. Коефіцієнт відношення між зобов’язаннями банку та його капіталом.

Показник відображає, наскільки ресурси, які банк залучає, відносяться до кожної одиниці його капіталу і розраховується як співвідношення між зобов’язаннями та капіталом. Збільшення цього показника вказує на активну стратегію банку у залученні ресурсів, але може також свідчити про певні ризики щодо надійності та стійкості банку [19, с. 52].

Далі, друга група показників надасть можливість оцінити результативність різних стратегій депозитної політики:

– показник Р1 представляє собою коефіцієнт, що показує, наскільки ефективно банк використовує ресурси, які він залучає:

$$Р1 = \frac{Р}{З} \tag{1.3}$$

де,

Р – прибуток;

З – загальна сума зобов'язань

– показник Р2 відображає, наскільки ефективно банк виконує свої операції:

$$Р2 = \frac{Р}{Ар} \tag{1.4}$$

де,

Ар – працюючі активи.

– показник Р3 відображає, наскільки ефективно банк використовує свій власний капітал:

$$Р3 = \frac{Р}{К} \tag{1.5}$$

де,

К – власний капітал банку.

– показник Р4 вказує на те, наскільки великим є прибуток відносно загального розміру активів балансу або, іншими словами, як ефективно банк використовує свої ресурси:

$$Р4 = \frac{Р}{А} \tag{1.6}$$

де,

А – загальна сума активів банку.

Під час обчислення економічної вигідності депозитної політики, що проводиться з метою встановлення тісного зв'язку між кредитними і депозитними операціями, важливим етапом є оцінка обґрунтованості залучення міжбанківських кредитів, для чого потрібно розрахувати кілька коефіцієнтів:

$$Кn = \frac{МВКn}{К} \quad (1.7)$$

$$Кр = \frac{МВКр + CD}{К} \quad (1.8)$$

де,

Кn – коефіцієнт максимального розміру отриманих міжбанківських кредитів;

МВКn – отримані міжбанківські кредити в загальній сумі залучених централізованих засобів;

Кр – коефіцієнт максимального розміру розміщених міжбанківських кредитів;

CD – термінові депозити, розміщені в інших банках;

МВКр – міжбанківські кредити, надані іншим банкам.

Для більш широкого аналізу економічної ефективності депозитної політики, використовують методику трансфертного ціноутворення, яка отримала значну популярність у міжнародній практиці.

Механізм трансфертного ціноутворення є ефективним інструментом, який дозволяє визначити, чи є доцільним залучення різних джерел фінансування, особливо в умовах зменшення прибутковості багатьох операцій. Банки мають інтерес в використанні надійних механізмів контролю за вартістю своїх зобов’язань, оскільки це допомагає забезпечити стабільність їхньої фінансової позиції (рис. 1.3).

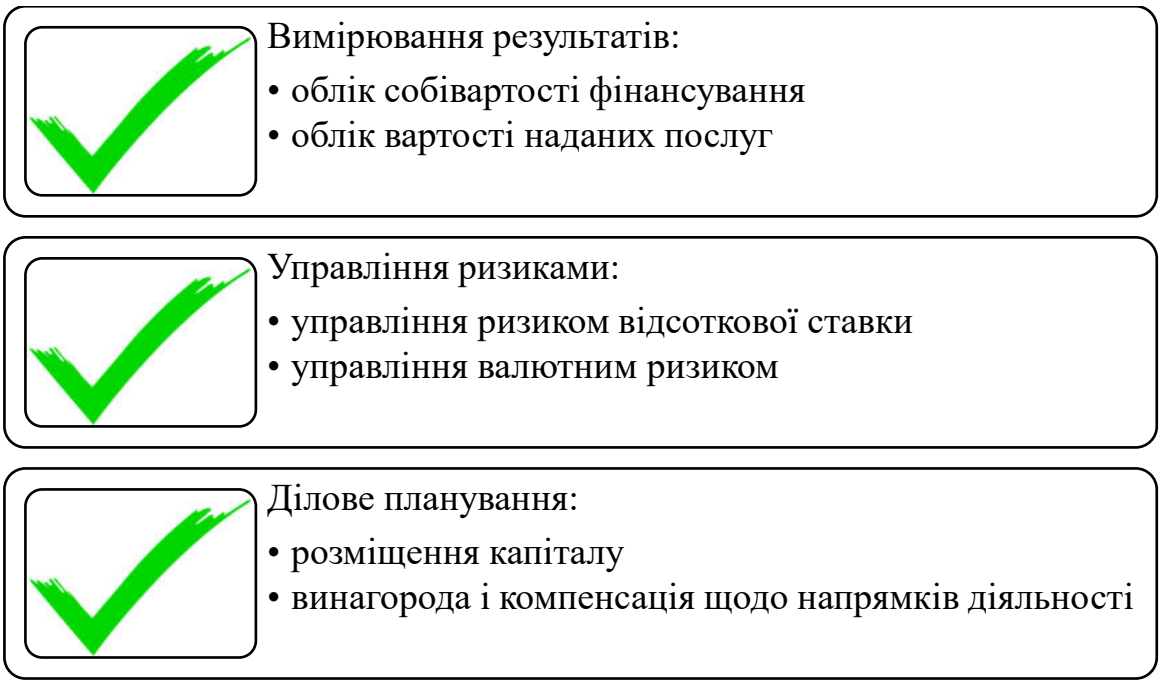

Рис. 1.3. Цілі і завдання трансфертного ціноутворення

Джерело: [20]

У підсумку слід зазначити, що депозитна політика банку є важливою складовою банківського менеджменту і вимагає ретельного планування і реалізації на різних етапах її здійснення. Основними етапами формування депозитної політики є визначення цілей і завдань, створення відповідних підрозділів і розподіл повноважень, розробка процедур залучення ресурсів, а також оцінка ефективності депозитної політики.

Методики оцінки ефективності депозитної політики включають в себе розрахунок різноманітних фінансових коефіцієнтів, а також аналіз різних аспектів депозитної діяльності банку. Оцінка включає в себе аналіз економічної вигідності, ліквідності, стійкості і рентабельності депозитів, а також оцінку ризиків, пов’язаних із залученням коштів.

Важливість етапів здійснення депозитної політики та методик її оцінки полягає у забезпеченні ефективного управління депозитною базою банку, збалансованому розподілі ресурсів і забезпеченні фінансової стабільності. Ці етапи і методики дозволяють банку досягати своїх стратегічних цілей, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати конкурентні переваги на

фінансовому ринку. Водночас, вони допомагають банку ефективно взаємодіяти з клієнтами, раціонально управляти своїми активами і пасивами, і забезпечувати стабільність та надійність свого фінансового стану.

Отже, розділ 1 проведеного дослідження надав важливі теоретичні та методичні засади для подальшого розгляду та аналізу депозитної політики банків. За допомогою проведеного аналізу було визначено, що депозитна політика банку є ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами та грошовими потоками. Вона має вирішальний вплив на фінансову стійкість та конкурентоспроможність банку.

Теоретичні концепції, представлені у цьому розділі, надають підставу для розуміння складності та ролі депозитної політики банків у сучасних умовах, а також вказують на важливість її ефективного управління. Методичні підходи та інструменти, які було описано, створюють основу для подальшого аналізу та вивчення практичних аспектів депозитної політики банківських установ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ

2.1. Аналіз сучасного стану депозитної політики банків України

Аналіз сучасного стану депозитної політики банків України є важливою складовою економічного та фінансового розвитку країни. Цей аналіз виконує різні функції та має безпосередній вплив на багато сфер суспільства. Важливість цього аналізу можна розглядати з різних позицій:

1. Фінансова стабільність: депозити є важливим джерелом фінансування для банків, і їх стан та рентабельність безпосередньо впливають на фінансову стабільність банківської системи. Аналіз депозитної політики допомагає виявити ризики, пов’язані з джерелами фінансування банків.

2. Інфляція та монетарна політика: депозитна політика банків впливає на рівень інфляції та монетарну політику країни. Зниження відсоткових ставок на депозити може сприяти збільшенню грошової маси в обігу і підвищенню інфляції. Такий аналіз допомагає регулювальним органам приймати рішення щодо рефінансування та грошової політики.

3. Економічний розвиток: депозити відіграють важливу роль у фінансуванні економіки, особливо в країнах з розвиненою системою банківських вкладів. Аналіз депозитної політики може допомогти визначити, наскільки банки готові надавати кредити підприємствам і населенню, що впливає на зростання виробництва та зайнятість.

4. Захист інтересів вкладників: депозити є одним із способів збереження та зростання фінансових активів для багатьох громадян. Аналіз депозитної політики допомагає вкладникам розуміти, які банки пропонують найкращі умови для збереження та росту їхніх коштів.

5. Регулювання банківського сектору: державні органи та регулятори використовують аналіз депозитної політики для регулювання банківського

сектору, що включає в себе встановлення мінімальних стандартів щодо капіталу, ліквідності та інших параметрів банківської діяльності.

Усі ці аспекти підкреслюють важливість аналізу сучасного стану депозитної політики банків України для стабільності та розвитку фінансової системи, економіки та інтересів громадян. Аналіз депозитної політики допомагає забезпечити ефективне функціонування банків та зберегти довіру вкладників.

Політика, яку банки України обирають щодо депозитів, формується під впливом багатьох факторів, які, по суті, відображають, як громадяни та підприємства витрачають гроші, зберігають їх та ведуть інвестиційну діяльність.

Зростання розмірів депозитного ринку в Україні спричиняється збільшенням доходів як фізичних, так і юридичних осіб. Оскільки відсутність інших альтернатив для інвестування на фінансовому ринку робить депозити основним інструментом для збереження грошей, багато людей і компаній обирають депозити як головний спосіб розміщення своїх активів. В таких умовах банки надають особливу увагу фінансовим аспектам своєї діяльності. По суті, ефективність управління та загальна продуктивність банку в значній мірі залежать від того, наскільки успішно вони реалізовують свою депозитну політику [21].

Аналіз сучасного стану депозитної політики банків України має важливий практичний аспект, оскільки визначає стратегію та способи залучення та управління депозитами клієнтів. Ця депозитна політика банків формується під впливом багатьох факторів, які відображають процеси споживання та заощадження, інвестиційної активності економічних суб’єктів України.

Правильне розуміння і аналіз депозитної політики банків є важливим для визначення, яким чином банки працюють із залученням коштів клієнтів, які депонують свої засоби на рахунках і депозитах. Ця інформація надає можливість банкам розробити стратегії для привертання нових клієнтів та

збереження існуючих, а також оптимізувати управління фінансовими ресурсами.

Подальший аналіз депозитних ринків надає більше контексту та конкретних даних для формування депозитної політики банків. Він допомагає банкам ліпше розуміти потреби та очікування клієнтів, а також пристосовувати свої продукти та послуги до цих потреб. Знання про динаміку депозитних ринків дозволяє банкам бути більш конкурентоспроможними та ефективними в приваблені та управлінні депозитами.

Таким чином, аналіз сучасного стану депозитної політики банків України та аналіз депозитних ринків тісно пов'язані, оскільки інформація, зібрана з депозитних ринків, служить основою для розробки та вдосконалення стратегій та політики банків у сфері залучення та обслуговування депозитів.

Проаналізуємо депозитні ринки різних категорій клієнтів, включаючи домашні господарства, нефінансові корпорації, інші фінансові корпорації та нерезидентів.

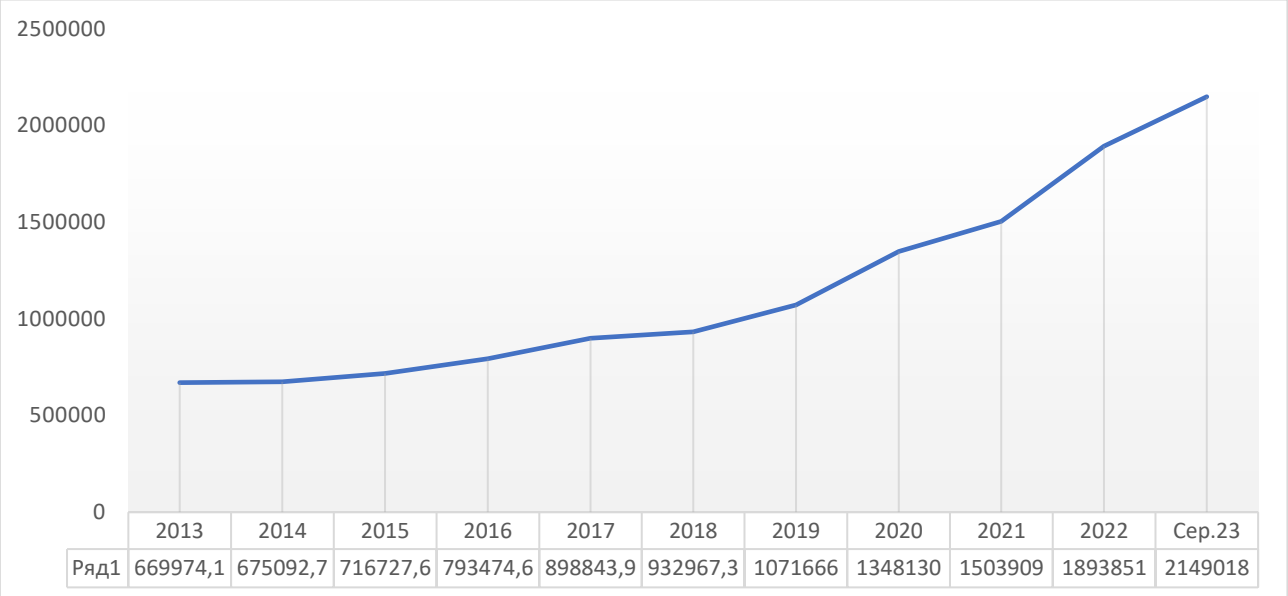

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
Ряд1	669974,1	675092,7	716727,6	793474,6	898843,9	932967,3	1071666	1348130	1503909	1893851	2149018

Рис. 2.1. Депозити резидентів (крім депозитних корпорацій) за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи графік депозитів резидентів (крім депозитних корпорацій) в Україні за останні десять років (рис. 2.1), можна виявити декілька ключових тенденцій та спостережень:

– постійний ріст: загальний тренд на графіку вказує на послідовний і стабільний ріст обсягів депозитів резидентів з 2013 по 2022 рік, що свідчить про зростання довіри населення до банківської системи та інтерес до заощаджень;

– активний ріст після 2019 року: після 2019 року спостерігається значний приріст депозитів, особливо в 2020 і 2022 роках, що, на нашу думку, пов’язано зі збільшенням доступності фінансових ресурсів після покращення економічних умов або з поглядів на безпеку збереження коштів в банках;

– зацікавленість інвестуванням: збільшення обсягу депозитів свідчить про інтерес резидентів до інвестування через депозити. Високий обсяг депозитів говорить про те, що банки стали важливими інструментами для збереження та зростання фінансових активів;

– макроекономічна стабільність: зростання депозитів також може бути індикатором загальної стабільності економіки та довіри до фінансової системи;

– середнє значення за 2023 рік: прогнозоване середнє значення на 2023 рік становить 2 149 018 мільйонів гривень, що свідчить про подальший ріст депозитів.

Загалом, графік показує позитивну динаміку зростання депозитів резидентів в Україні, що є показником підвищення довіри до фінансової системи та зростання інтересу до заощаджень та інвестицій.

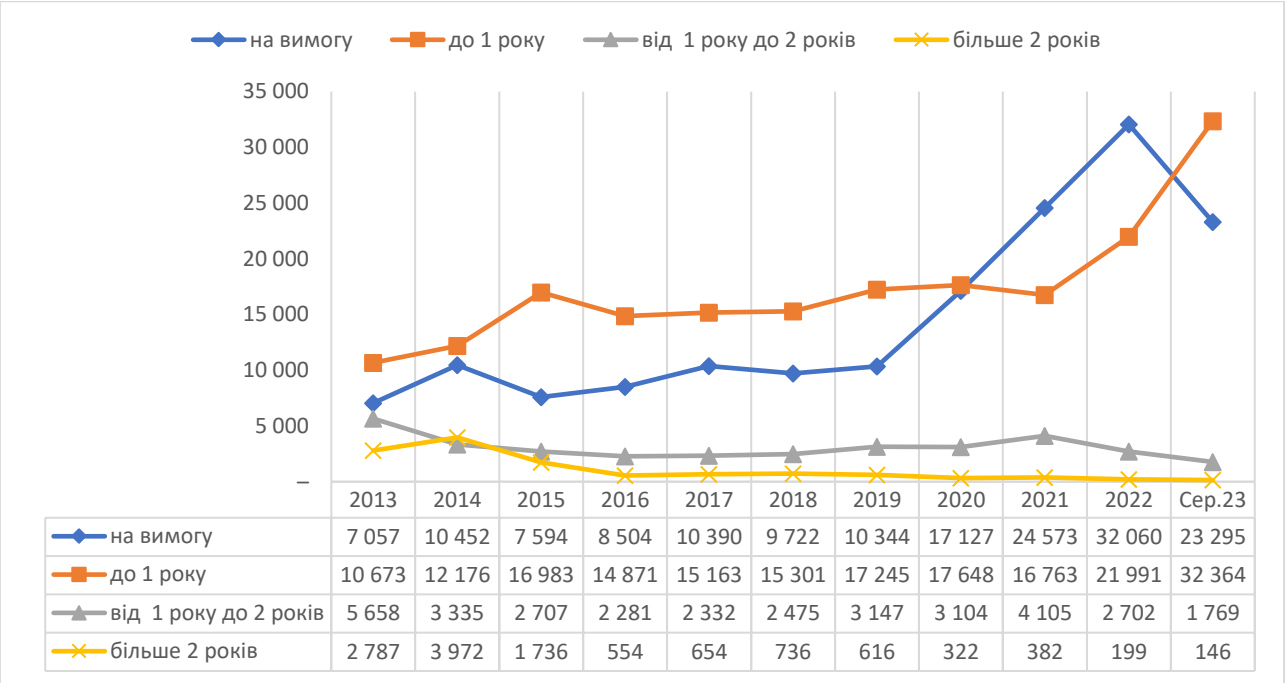

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
на вимогу	7 057	10 452	7 594	8 504	10 390	9 722	10 344	17 127	24 573	32 060	23 295
до 1 року	10 673	12 176	16 983	14 871	15 163	15 301	17 245	17 648	16 763	21 991	32 364
від 1 року до 2 років	5 658	3 335	2 707	2 281	2 332	2 475	3 147	3 104	4 105	2 702	1 769
більше 2 років	2 787	3 972	1 736	554	654	736	616	322	382	199	146

Рис. 2.2. Депозити інших фінансових корпорацій у розрізі строків погашення за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Графік депозитів інших фінансових корпорацій у розрізі строків погашення протягом десяти років (рис. 2.2) показує різницю в розмірах та термінах депозитів цих корпорацій. Наведемо деякі ключові спостереження:

– зростання загального обсягу депозитів: за весь розглянутий період спостерігається загальний ріст обсягу депозитів інших фінансових корпорацій. У 2022 році середнє значення вже досягло 23 295 мільйонів гривень, що є значним зростанням порівняно з 2013 роком;

– збільшення депозитів на вимогу: обсяг депозитів на вимогу значно збільшився протягом останніх років, зокрема в 2021 і 2022 роках, що свідчить про більшу активність корпорацій щодо збереження коштів на вимогу;

– стабільність депозитів на довший термін: депозити інших фінансових корпорацій з строком погашення від 1 року до 2 років та більше 2 років залишаються стабільними протягом багатьох років, що вказує на більш консервативний підхід щодо збереження коштів на довший термін;

– зниження короткострокових депозитів: обсяг депозитів до 1 року відзначається великою змінністю, зниженням після 2015 року та знову зростанням в 2020-2022 роках, що відображає зміни в стратегії фінансових корпорацій щодо строків збереження коштів;

– збільшення середньострокових депозитів: середньострокові депозити (від 1 до 2 років) зросли значно в 2022 році, вказуючи на більший інтерес корпорацій до цього терміну збереження коштів.

Узагальнюючи, графік свідчить про зростання депозитів інших фінансових корпорацій в Україні протягом років, з акцентом на депозитах на вимогу та середньострокових депозитах, які відображають змінність в їх стратегіях та виборі строків збереження коштів.

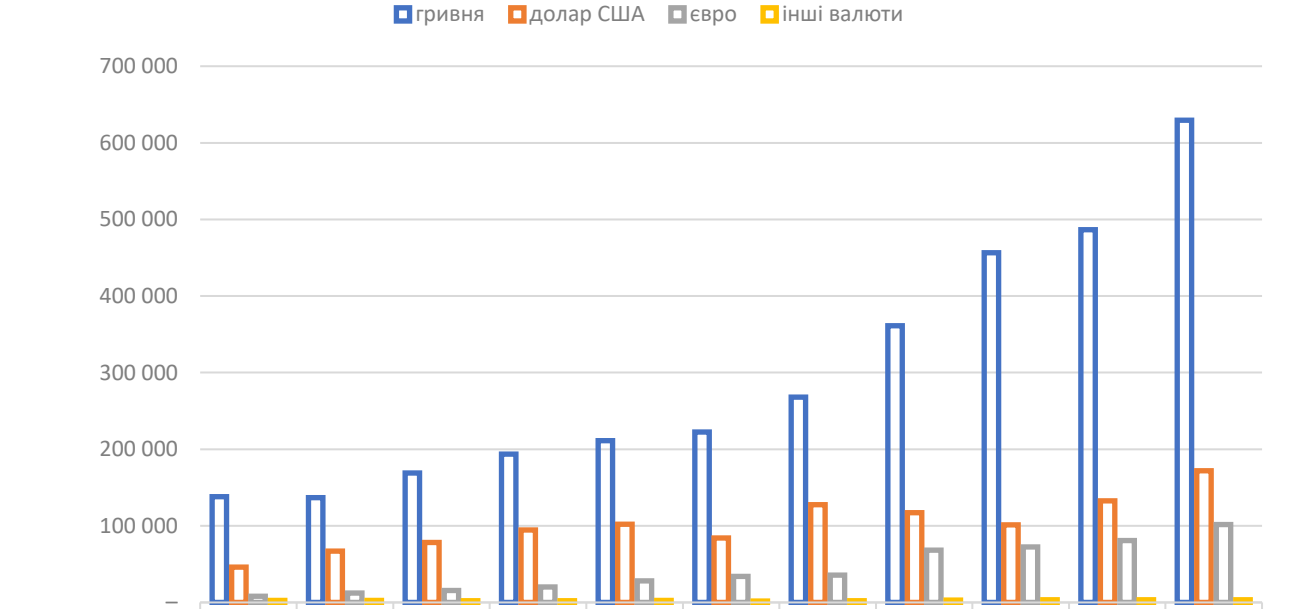

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
гривня	138 242	136 722	169 080	193 453	211 173	222 420	268 172	361 293	456 471	486 752	629 311
долар США	46 219	67 121	78 404	94 656	101 982	83 924	127 723	117 166	101 089	132 524	171 809
євро	8 268	12 312	15 590	20 273	27 961	34 167	35 549	68 044	72 614	80 843	101 520
інші валюти	2 432	2 569	2 374	2 177	2 642	1 992	2 287	2 985	3 632	3 418	3 285

Рис. 2.3. Депозити нефінансових корпорацій у розрізі валют за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи графік депозитів нефінансових корпорацій у розрізі валют протягом десяти років (рис. 2.3), можна виділити кілька ключових спостережень:

– загальний ріст депозитів: загальний обсяг депозитів нефінансових корпорацій значно зріс протягом розглянутого періоду. У 2022 році середнє значення сягнуло 629 311 мільйонів гривень, що є важливим зростанням порівняно з 2013 роком. Це свідчить про збільшення інтересу нефінансових корпорацій до збереження коштів в банках;

– долар США та євро: долар США і євро є двома найпопулярнішими валютами для депозитів нефінансових корпорацій. Обсяг депозитів в цих валютах значно зріс протягом останніх років, особливо в 2020-2022 роках, що відображає інтерес корпорацій у диверсифікації своїх активів;

– збільшення гривневих депозитів: Гривневі депозити також відзначаються зростанням, особливо в 2022 році, що, на нашу думку, пов’язано зі збільшенням стабільності гривні та позитивними перспективами національної валюти;

– певна змінність в інших валютах: депозити в інших валютах показують змінність, але в цілому залишаються на відносно низькому рівні порівняно з гривнею, доларом США і євро;

– середньострокові перспективи: прогнозоване середнє значення на 2023 рік показує продовження позитивного росту і може вказувати на подальший інтерес нефінансових корпорацій до збереження коштів у банках.

Узагальнюючи, графік свідчить про загальний ріст депозитів нефінансових корпорацій в Україні, з акцентом на гривневих депозитах, доларі США та євро, що вказує на збільшення довіри корпорацій до фінансової системи та інтерес до збереження активів у банках.

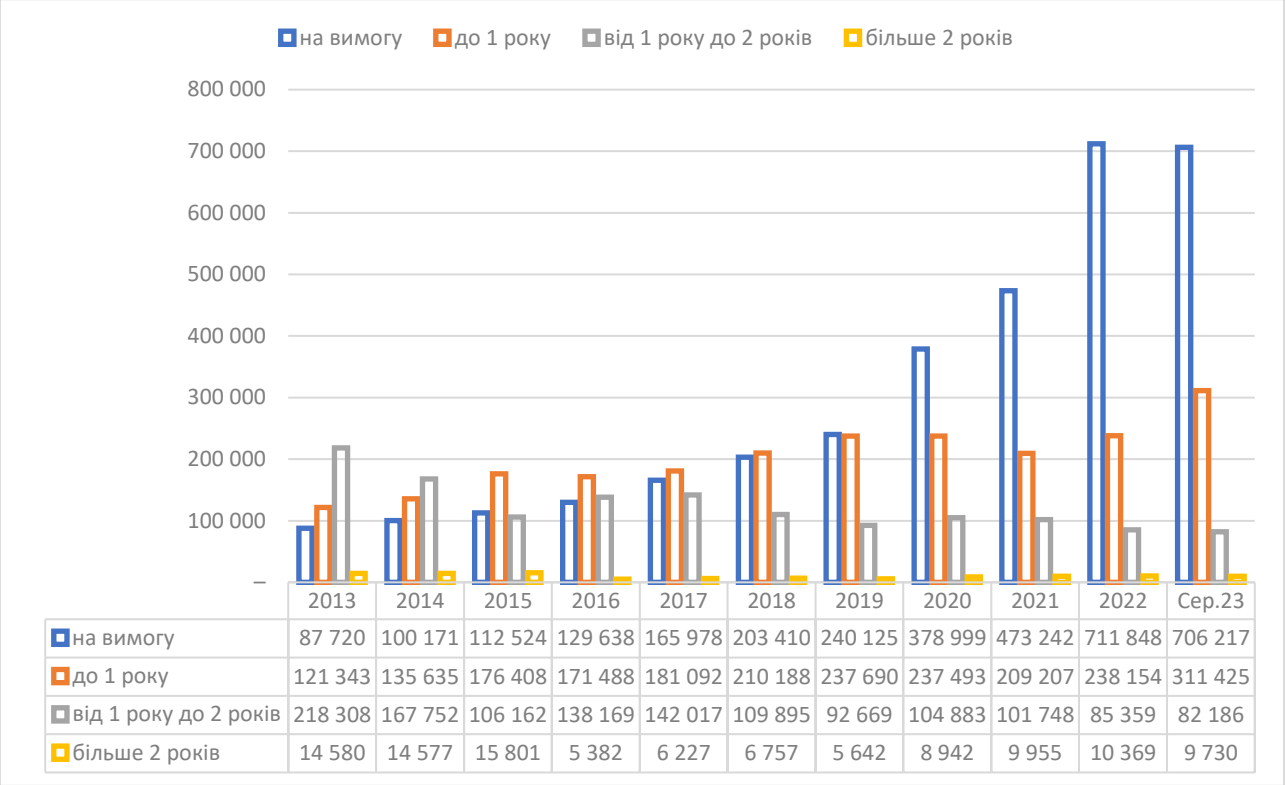

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
на вимогу	87 720	100 171	112 524	129 638	165 978	203 410	240 125	378 999	473 242	711 848	706 217
до 1 року	121 343	135 635	176 408	171 488	181 092	210 188	237 690	237 493	209 207	238 154	311 425
від 1 року до 2 років	218 308	167 752	106 162	138 169	142 017	109 895	92 669	104 883	101 748	85 359	82 186
більше 2 років	14 580	14 577	15 801	5 382	6 227	6 757	5 642	8 942	9 955	10 369	9 730

Рис. 2.4. Депозити домашніх господарств у розрізі строків погашення за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи графік депозитів домашніх господарств у розрізі строків погашення протягом десяти років (рис. 2.4), можна виділити декілька ключових спостережень:

– загальний обсяг депозитів домашніх господарств значно зріс протягом розглянутого періоду. У 2022 році середнє значення сягнуло 706 217 мільйонів гривень, що є вражаючим зростанням порівняно з 2013 роком. Це свідчить про збільшення інтересу домашніх господарств до збереження коштів в банках;

– обсяг депозитів на вимогу значно зріс, особливо в 2022 році, що вказує на більший попит на доступ до грошей у будь-який момент;

– короткострокові та середньострокові депозити: депозити до 1 року та від 1 року до 2 років також показують стабільний ріст, особливо в 2022 році, що свідчить про інтерес домашніх господарств до збереження активів на короткі та середні терміни;

– депозити на строк більше 2 років показують меншу змінність і, в цілому, лишаються на стабільному рівні;

– середньострокові перспективи: прогнозоване середнє значення на 2023 рік показує подальший позитивний ріст і може вказувати на подальший інтерес домашніх господарств до збереження коштів у банках.

Узагальнюючи, графік свідчить про загальний ріст депозитів домашніх господарств в Україні, з акцентом на депозитах на вимогу та короткострокових і середньострокових депозитах. Така ситуація вказує на збільшення довіри домашніх господарств до фінансової системи та інтерес до збереження активів у банках.

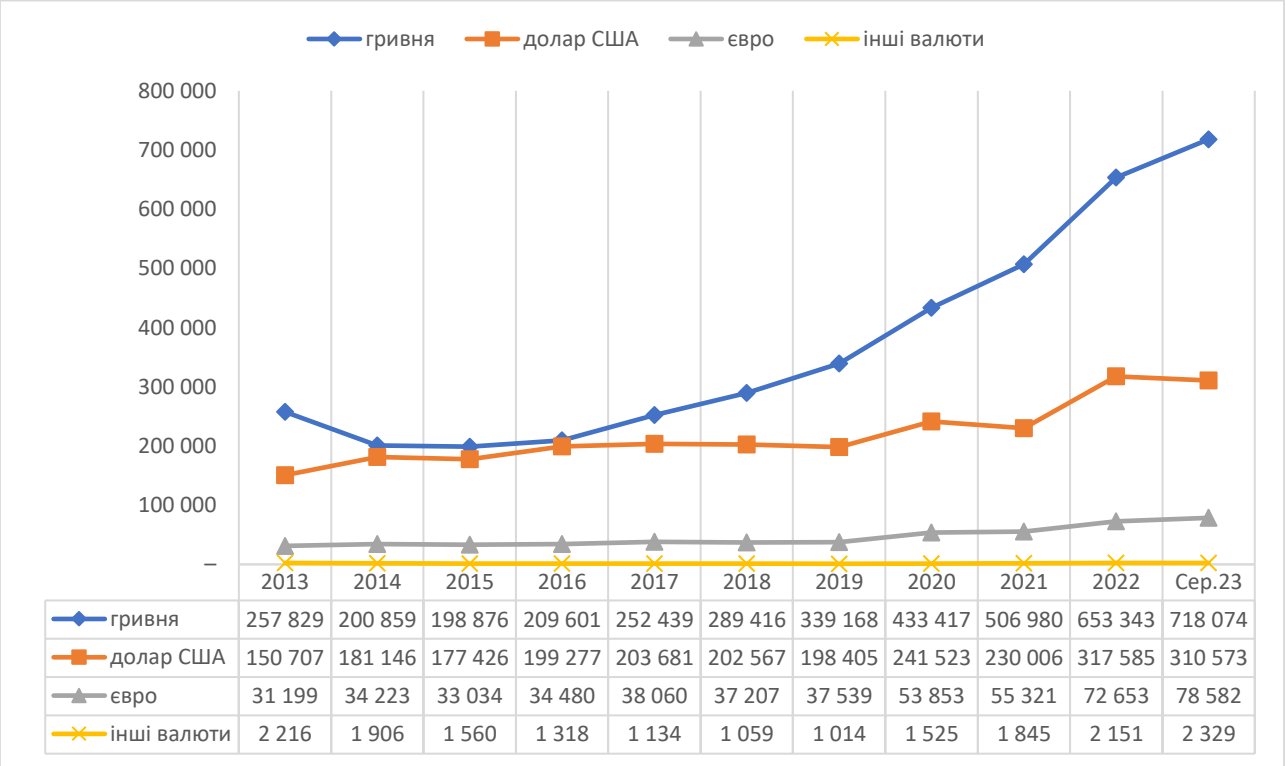

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
гривня	257 829	200 859	198 876	209 601	252 439	289 416	339 168	433 417	506 980	653 343	718 074
долар США	150 707	181 146	177 426	199 277	203 681	202 567	198 405	241 523	230 006	317 585	310 573
євро	31 199	34 223	33 034	34 480	38 060	37 207	37 539	53 853	55 321	72 653	78 582
інші валюти	2 216	1 906	1 560	1 318	1 134	1 059	1 014	1 525	1 845	2 151	2 329

Рис. 2.5. Депозити домашніх господарств у розрізі валют за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи графік депозитів домашніх господарств у розрізі валют за період 2013 – серпень 2023 рр., можна виділити такі ключові спостереження:

– загальне зростання обсягу депозитів: загальний обсяг депозитів домашніх господарств значно зріс протягом розглянутого періоду. У 2022 році

середнє значення сягнуло 718 074 мільйонів гривень, що є вражаючим зростанням порівняно з 2013 роком. Це свідчить про збільшення інтересу домашніх господарств до збереження коштів в банках;

– гривневі депозити: гривня є основною валютою для депозитів домашніх господарств і показує постійний ріст протягом років;

– долар США і євро: долар США та євро є наступними найпопулярнішими валютами для депозитів домашніх господарств. Обсяг депозитів в цих валютах також зростав, особливо в останні роки;

– збільшення інших валют: депозити в інших валютах, хоч і менш значущі, також зросли, особливо в 2022 році;

– середньострокові перспективи: прогнозоване середнє значення на 2023 рік показує подальший позитивний ріст і вказує на подальший інтерес домашніх господарств до збереження коштів у банках.

Таким чином, графік свідчить про загальний ріст депозитів домашніх господарств в Україні, з акцентом на гривневих депозитах, доларі США та євро. Така ситуація вказує на збільшення довіри домашніх господарств до фінансової системи та інтерес до збереження активів у різних валютах.

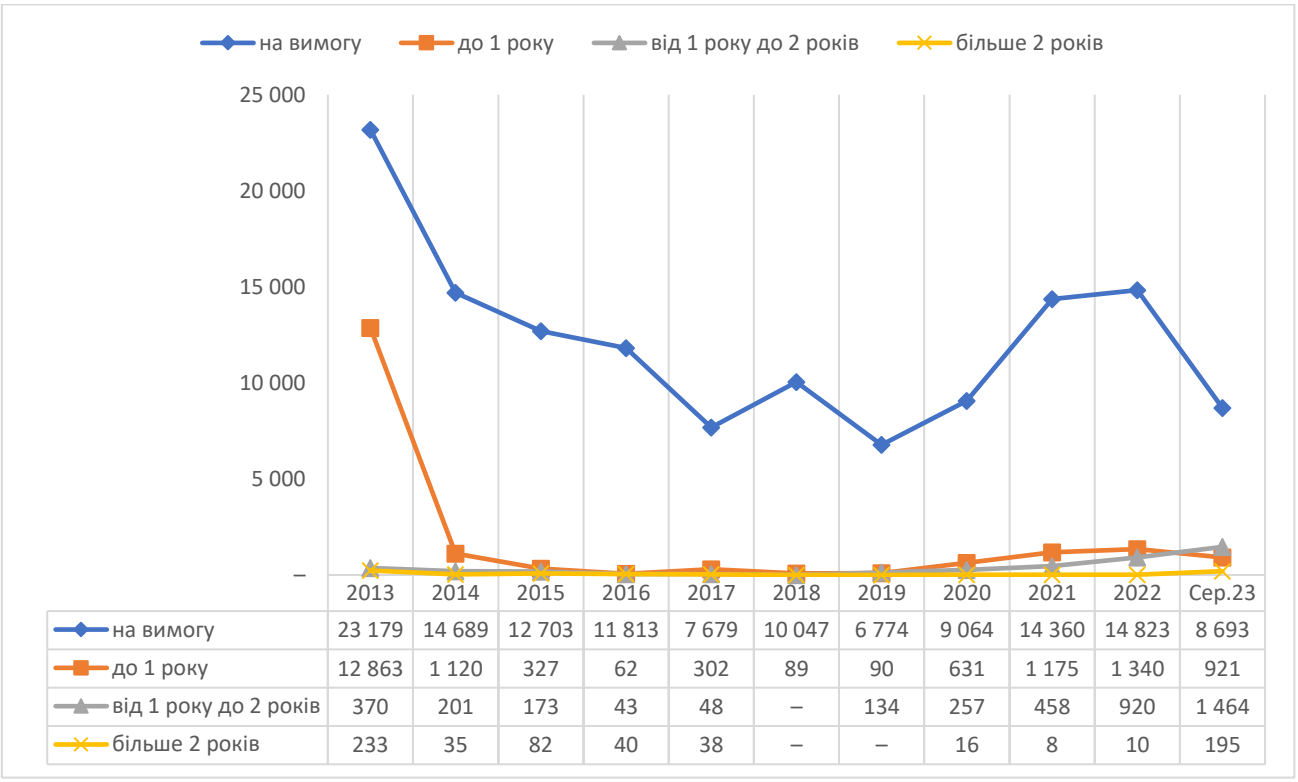

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Сер.23
на вимогу	23 179	14 689	12 703	11 813	7 679	10 047	6 774	9 064	14 360	14 823	8 693
до 1 року	12 863	1 120	327	62	302	89	90	631	1 175	1 340	921
від 1 року до 2 років	370	201	173	43	48	–	134	257	458	920	1 464
більше 2 років	233	35	82	40	38	–	–	16	8	10	195

Рис. 2.6. Депозити інших депозитних корпорацій у розрізі строків погашення за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи динаміку обсягу депозитів інших депозитних корпорацій у розрізі строків погашення протягом десяти років (рис. 2.6), можна виділити декілька ключових спостережень:

– загальний тренд на зниження: загальний обсяг депозитів інших депозитних корпорацій зменшувався протягом багатьох років, особливо в 2013-2014 роках, однак у 2019 році спостерігається деяке відновлення;

– депозити на вимогу: депозити на вимогу є найбільш популярними і стабільними, і їх обсяг змінюється найменше протягом років;

– зниження короткострокових депозитів: депозити до 1 року та від 1 року до 2 років показують виразний спад, особливо після 2014 року, що вказує на зміну стратегії депозитних корпорацій та менший інтерес до короткострокових депозитів;

– збільшення довших депозитів: депозити більше 2 років показують певне збільшення, особливо в останні роки, що може вказувати на більший інтерес до довших строків збереження коштів;

– середньострокові перспективи: прогнозоване середнє значення на 2023 рік показує деяке відновлення, особливо в короткострокових депозитах, але загальний обсяг депозитів залишається нижчим порівняно з минулими роками.

Отже, дані графіку свідчать про загальний тренд на зниження депозитів інших депозитних корпорацій в Україні, з акцентом на довші терміни збереження коштів. Вважаємо, що це може бути пов’язано зі змінами в стратегії та інтересах цих корпорацій, а також зі змінами в економічних умовах.

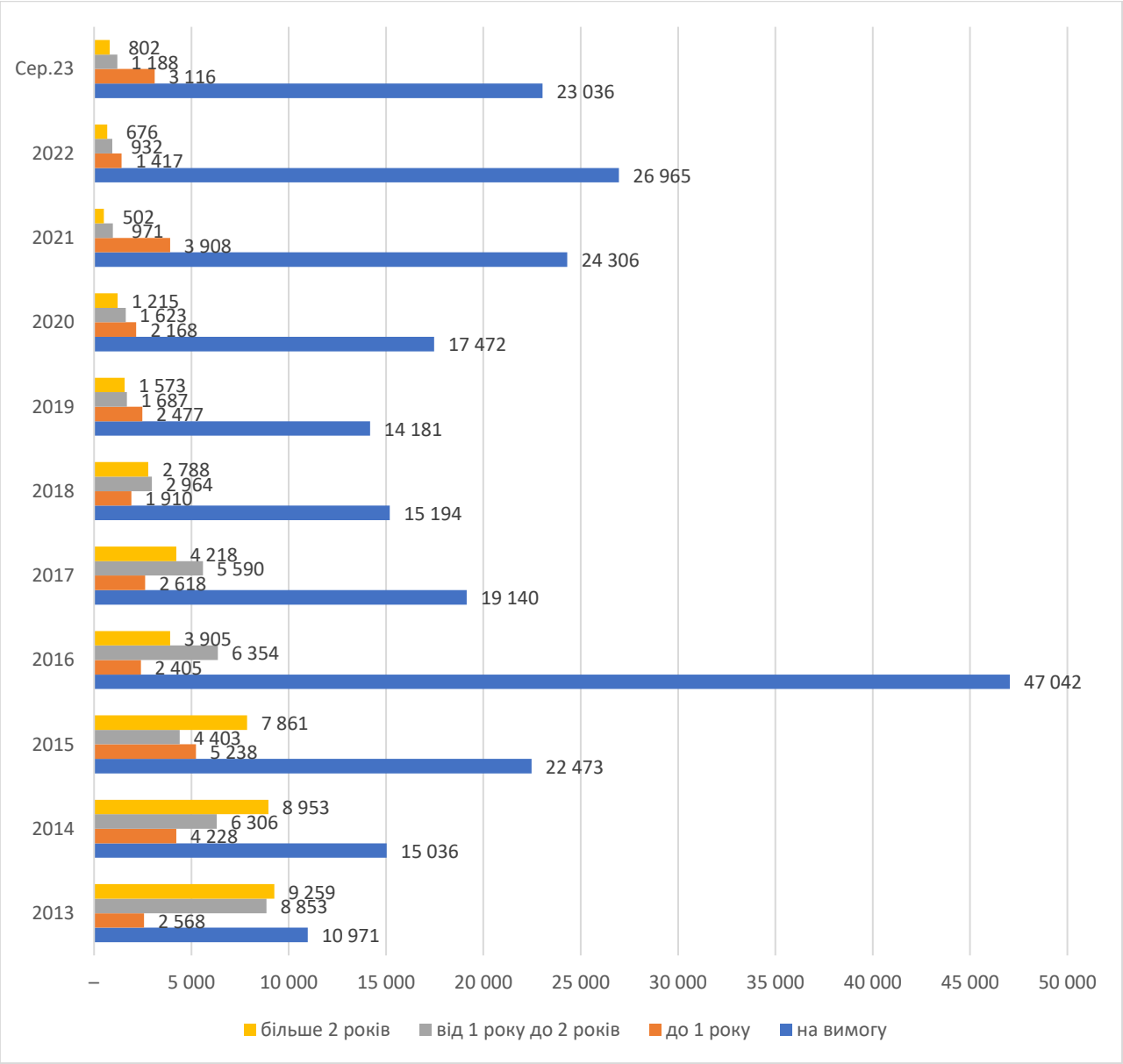

Рис. 2.7. Депозити нерезидентів у розрізі строків погашення за період 2013 – серпень 2023 рр., млн грн.

Джерело: [22]

Аналізуючи рис. 2.7 – графік депозитів нерезидентів у розрізі строків погашення за період з 2013 по серпень 2023 року, можна зробити наступні висновки:

– загальний ріст депозитів: загальний обсяг депозитів нерезидентів зростав протягом більшості років і досяг значної суми. У 2023 році середнє значення становило 23 036 мільйонів гривень, що свідчить про збільшений інтерес нерезидентів до збереження коштів в українських банках;

– депозити на вимогу є найпопулярнішими і стабільними, з великим обсягом вкладень протягом всього розглянутого періоду, що вказує на бажання нерезидентів мати доступ до своїх коштів у будь-який момент;

– спад короткострокових та середньострокових депозитів: депозити до 1 року та від 1 року до 2 років показують зниження обсягу в останні роки, що свідчить про зміну стратегії нерезидентів щодо строків збереження коштів;

– збільшення довгострокових депозитів: депозити на більше 2 років показують певне збільшення в 2022 та 2023 роках, що вказує на більший інтерес нерезидентів до довших строків збереження коштів в українських банках;

– середньострокові перспективи: прогнозоване середнє значення на 2023 рік показує певне відновлення обсягів короткострокових та середньострокових депозитів, але загальний обсяг депозитів залишається на високому рівні.

Узагальнюючи, графік свідчить про загальний ріст депозитів нерезидентів в Україні, з акцентом на депозитах на вимогу та довших термінах збереження коштів, що говорить про збільшений інтерес з боку нерезидентів до української фінансової системи і може бути позитивним сигналом для економіки країни.

Проаналізувавши депозитні ринки різних категорій клієнтів, включаючи домашні господарства, нефінансові корпорації, інші фінансові корпорації та нерезидентів, можна виділити декілька ключових тенденцій.

1. Депозитні ринки України спостерігали загальне зростання обсягів депозитів протягом розглянутого періоду, що свідчить про збільшений інтерес до фінансових послуг та збереження активів в банках як з боку внутрішніх, так і з боку зовнішніх клієнтів.

2. Зміни в стратегіях збереження – перспективи змінюються щодо строків збереження коштів. Короткострокові та середньострокові депозити зменшувалися, в той час як довші строкові депозити зросли в значенні. На нашу думку, це свідчить про бажання клієнтів забезпечити стабільність та отримати більший дохід від довгострокових інвестицій.

3. Збільшений інтерес нерезидентів: нерезиденти також виявили збільшений інтерес до депозитних послуг в Україні, особливо в депозитах на вимогу та довших строках, що говорить про зовнішні інвестиції та довіру до фінансової системи України.

4. Збільшення зацікавленості в іноземних валютах: долар США та євро стають все більш популярними валютами для збереження коштів в Україні, що відображає збільшену зовнішньоекономічну активність та іноземні інвестиції.

5. Середньострокові перспективи: прогнози на 2023 рік показують певний інтерес до короткострокових та середньострокових депозитів, але загальний обсяг депозитів залишається на високому рівні.

Отже, депозитна політика банків України свідчить про загальне зростання довіри до фінансової системи країни та бажання клієнтів розглядати різні можливості збереження та інвестування коштів. Ці тенденції вказують на загальний розвиток фінансового сектору та позитивний вплив на економіку України.

2.2. Моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні

Моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні є важливим інструментом для розуміння та управління фінансовими та економічними процесами в країні. Важливість цього виду моделювання відображається в кількох ключових аспектах:

1. Прогнозування економічного розвитку: моделювання впливу депозитних заощаджень дозволяє аналізувати, які фактори та які величини впливають на економічне зростання, що дає можливість прогнозувати, яким чином зміна обсягу депозитів може вплинути на ВВП, і розробляти стратегії для стимулювання економічного росту через фінансовий сектор.

2. Політика управління депозитами: моделювання депозитних заощаджень допомагає банкам та фінансовим установам оптимізувати свою депозитну політику. Вони можуть розробляти стратегії для залучення та управління депозитами клієнтів, пристосовувати відсоткові ставки та продукти відповідно до потреб ринку.

3. Вплив на стабільність фінансової системи: обсяг депозитів в банках є важливим показником стабільності фінансової системи. Моделювання допомагає розуміти, як зміни в депозитній базі можуть вплинути на фінансову стабільність і ризики для банків.

4. Оцінка політичних рішень: влада та регулятори також користуються моделями для аналізу впливу різних політичних рішень на економічний розвиток. Моделювання депозитних заощаджень допомагає оцінити, які податкові, фінансові та грошові політики можуть вплинути на депозити та економічний розвиток в країні.

5. Планування інвестицій та розвитку: компанії та інвестори також можуть використовувати результати моделювання для планування своїх інвестицій та розвитку проєктів. Зрозуміти, які фактори впливають на депозити та економічний розвиток, може бути корисним для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестицій.

Вважаємо, що усі ці аспекти підкреслюють важливість моделювання впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні, адже допомагає вирішувати важливі економічні завдання, забезпечує стабільність фінансової системи та сприяє зростанню країни.

Для оцінки впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні цілком розумно використовувати методи економіко-математичного моделювання взаємозв’язків. Сучасні господарські угоди практично неможливі без аналізу взаємозв’язків між різними факторами та фінансовими показниками, оскільки ця оцінка є важливою для зрозуміння динаміки та впливу депозитних заощаджень на економічне зростання [23, с. 8].

Найбільш оптимальним способом для розв’язання завдань моделювання взаємозв'язків у сфері соціально-економічних відносин є використання методу кореляційно-регресійного аналізу. Цей метод дозволяє створити рівняння регресії, провести статистичну оцінку міри зв’язку між величиною, яку вивчають, та факторами, що на неї впливають, і надати отриманим результатам економічне пояснення.

Таким чином, для дослідження впливу показника заощаджень домогосподарств в Україні на макроекономічні показники була розроблена економетрична модель, що використовує кореляційно-регресійний підхід. У цій моделі результуючим індикатором виступатиме валовий внутрішній продукт у фактичних цінах в млн грн. (Y) – основний показник, що характеризує економічне зростання країни. Незалежною змінною (X1) було обрано обсяг депозитів домашніх господарств України (період 2013-2022 рр.).

Реалізація кореляційно-регресійного аналізу здійснювалася в редакторі MS Excel за таким алгоритмом.

На початковому етапі, для визначення сили зв’язку між результативним показником та обраним фактором, вибраним під час теоретичного аналізу, були обчислені коефіцієнти парної кореляції за допомогою інструменту «Кореляція». Результати дослідження показали, що існує значний зв’язок між фактором та результативним показником (рис. 2.8).

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R	0,89774							
R Square	0,805937							
Adjusted R Square	0,781679							
Standard Error	218105							
Observations	10							
ANOVA								
	df	*SS*	*MS*	*F*	*gnificance F*			
Regression	1	1,58E+12	1,58E+12	33,22374	0,000422			
Residual	8	3,81E+11	4,76E+10					
Total	9	1,96E+12						
	Coefficients	*tandard Err*	*t Stat*	*P-value*	*Lower 95%*	*Jpper 95%*	*ower 95,0%*	*pper 95,0%*
Intercept	-201798	217780,3	-0,92661	0,381232	-704000	300404,5	-704000	300404,5
X Variable 1	2,022357	0,35086	5,764004	0,000422	1,213273	2,831441	1,213273	2,831441

Рис. 2.8. Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні

Джерело: отримано автором на основі MS Excel

На другому етапі аналізу, шляхом використання інструменту «Регресія», була побудована попередня регресійна модель, і проведено оцінку важливості обраного фактору за допомогою t-критерію Стьюдента. В цілому модель виявилася статистично значущою (рис. 2.9).

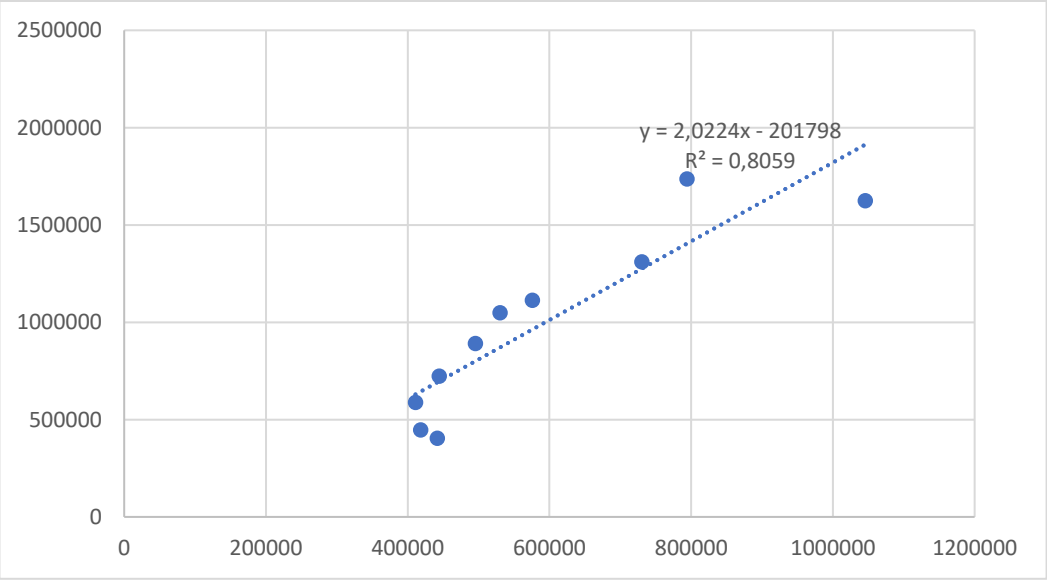

Рис. 2.9. Регресійна модель впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні

Джерело: отримано автором на основі MS Excel

Регресійний аналіз виявив, що є статистично значущий зв’язок між обсягом депозитів домашніх господарств в Україні та ВВП країни у фактичних цінам. Рівняння регресії має наступний вигляд:

$$y = 2{,}0224x - 201798 \quad (2.1)$$

де:

y – представляє ВВП України у фактичних цінах в мільйонах гривень;

x – відображає обсяг депозитів домашніх господарств в Україні.

Коефіцієнт перед фактором x дорівнює 2,0224. Цей коефіцієнт показує, наскільки зміниться ВВП при збільшенні обсягу депозитів на 1 млн гривень. Якщо обсяг депозитів домашніх господарств зростає, то ВВП також зростає відповідно до цього рівняння.

Коефіцієнт -201798 є константою, тобто він відображає величину ВВП України, коли обсяг депозитів дорівнює нулю.

Коефіцієнт детермінації R^2 дорівнює 0,8059. Цей показник вказує на те, наскільки добре регресійна модель пояснює зміну ВВП на основі обсягу депозитів. У цьому випадку, R^2 дорівнює 0,8059, що означає, що близько 80,59% змін у ВВП можна пояснити змінами в обсягу депозитів домашніх господарств, що свідчить про високу ступінь взаємозв’язку між цими двома показниками.

Загалом, отримана регресійна модель дозволяє зрозуміти, як зміна обсягу депозитів впливає на ВВП України, і показує, що цей вплив є статистично значущим і практично важливим для аналізу економічного зростання країни.

Результати регресійного аналізу впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні дозволяють зрозуміти важливий зв’язок між цими двома факторами. Регресійна модель показує, що збільшення обсягу депозитів домашніх господарств в Україні суттєво позитивно впливає на ВВП країни.

Такий аналіз дозволяє банкам, фінансовим установам, урядовим органам та інвесторам краще розуміти вплив депозитів на економічне зростання та визначати стратегії для підтримки стабільного розвитку країни. Збільшення

депозитів може бути сприятливим для стимулювання економічного росту та розвитку фінансової системи України.

Отже, регресійний аналіз підтверджує важливість депозитних заощаджень як одного з ключових факторів, що впливають на економічне зростання в Україні.

Таким чином, розділ 2 нашого дослідження надав системний огляд сучасної практики депозитної політики у банківському секторі України. За результатами аналізу стало очевидним, що депозитна політика є важливим інструментом для банків у залученні та управлінні депозитами клієнтів. Проте, існує ряд проблем та викликів, з якими стикаються банки при формуванні та реалізації депозитної політики.

Даний розділ надає підстави для подальшого розгляду практичних аспектів депозитної політики, а також вказує на важливість вдосконалення стратегій та методів залучення депозитів. Практичні висновки розділу можуть бути корисні для банківських установ у вдосконаленні своєї депозитної політики та покращенні відносин із клієнтами, забезпечуючи, таким чином, стабільність та надійність фінансових установ.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Проблеми реалізації депозитної політики банківських установ в Україні на даному етапі включають в себе такі аспекти:

– високий рівень інфляції: Україна стикається з високим рівнем інфляції, який може зменшувати реальну вартість депозитів. Це означає, що гроші, вкладені на депозити, можуть втрачати свою купівельну спроможність;

– низькі відсоткові ставки: українські банки надають депозити за досить низькими відсотковими ставками, що обмежує інтерес вкладників в розміщенні депозитів, оскільки реальний дохід від них є невеликим після врахування інфляції;

– ризик банківської недостатності: Україна має історію банківських криз, і існує ризик, що банки можуть мати проблеми з ліквідністю або становити загрозу для вкладників, що створює невизначеність для тих, хто розміщує гроші на депозитах;

– податкова політика: податкова система України також може впливати на вигідність депозитів – зміни в оподаткуванні можуть зробити депозити менш привабливими для вкладників;

– валютний ризик: Україна має нестабільну валютну ситуацію, і вкладники, які розміщують гроші на депозитах в іноземній валюті, можуть зазнати втрат через коливання обмінного курсу;

– висока конкуренція: багато банків пропонують депозити, і це призводить до високого рівня конкуренції, що змушує банки змагатися за клієнтів і надавати більш вигідні умови.

Загалом, реалізація депозитної політики банківських установ в Україні стикається з численними викликами і обмеженнями, які впливають на вкладників і банки. Для вирішення цих проблем, можуть бути необхідні

політичні та регуляторні заходи, а також підвищення фінансової стійкості банківської системи та зменшення інфляційного тиску.

Головні напрями поліпшення депозитної політики банків в Україні включають такі аспекти [24, с. 162]:

1. Відновлення довіри вкладників шляхом зміцнення захисту їхніх грошей, покращення законодавства та нормативно-правового регулювання, збільшення репутації банків, підвищення рівня обслуговування клієнтів.

2. Сучасна модернізація депозитної політики з урахуванням ринкових умов, аналізу ресурсів, оптимізації відсоткових ставок, покращення комунікації та кваліфікації персоналу.

3. Залучення більше клієнтів до розміщення грошей на депозитних рахунках через надання різноманітних послуг, спрощення процедур відкриття рахунків, а також застосування маркетингових стратегій для підвищення інтересу до депозитів.

Ефективність діяльності банку щодо залучення додаткових фінансових ресурсів та його конкурентоспроможність на ринку банківських послуг в значній мірі залежать від впровадження нових депозитних продуктів. Зміцнення фінансової стійкості банку та ефективної депозитної політики вітчизняних банків, а також їхнє включення в світовий фінансовий простір, суттєво обумовлені зростанням обсягів капіталу. Достатній рівень капіталу дозволяє банку зберігати свою платоспроможність і підвищує надійність банківської установи [25, с. 280].

На нашу думку, ефективніше підтримати банки у вдосконаленні їхньої депозитної політики та збільшенні депозитного портфеля може виявитися можливість залучати депозити клієнтів в іноземній валюті через відкриття вкладів у банку з тримісячним терміном розміщення, що дозволить істотно поліпшити ліквідність банків, так як вивільниться значна кількість гривневих ресурсів, які можна використовувати для кредитування реального сектору економіки країни або для інвестування в державні облігації, які в 2023 році поступово будуть приносити більший прибуток.

На сьогоднішній день, багато українських банків вирішили використовувати дозвіл Національного банку України для надання клієнтам можливості купувати іноземну валюту та одночасно розміщувати її на депозит на тривалий термін, як, наприклад, 3 місяці або довше. Ця нова послуга стала швидко популярною серед клієнтів банків. Щоденно українці купують сумарно приблизно від 6 до 10 мільйонів доларів з подальшим їхнім розміщенням на депозитах строком від 3 місяців. Багато банківських установ вже пропонують цю послугу: наразі, 32 банки продають валюту для розміщення на депозитах, проте лише 11 з них надають можливість зробити це онлайн або через додаток. Щодо інших фінансових установ, клієнти змушені проводити операції безпосередньо у банківських відділеннях [26].

Цікаво відзначити, що громадяни з радістю прийняли можливість онлайн-купівлі валюти з можливістю розмістити її на депозит на 3 місяці. Ця послуга стала доступною з 21 липня 2022 року (рис. 3.1).

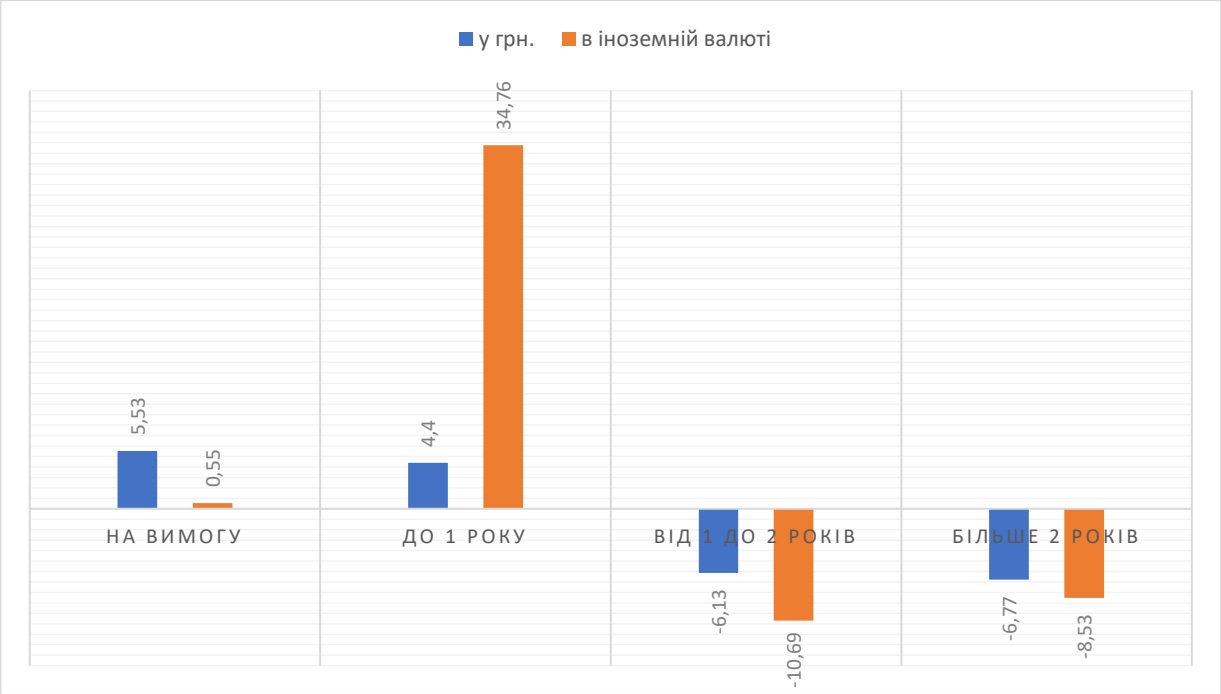

Рис. 3.1. Темп приросту суми депозитів населення за терміном та валютою в листопаді 2022 р., % до серпня 2022 р.

Джерело: [27]

Вищенаведений графік відображає зміни в депозитах населення в Україні. Українські гривні на вимогу та до 1 року показують позитивний темп росту, що вказує на збільшення попиту на короткострокові депозити. Проте, депозити від 1 до 2 років та більше 2 років в гривнях показали зниження, свідчачи про менший інтерес до тривалих депозитів. У валютному сегменті, депозити до 1 року в іноземній валюті відзначаються найвищим темпом росту, показавши значний інтерес до короткострокових депозитів.

Тому, щоб залучити більше депозитних ресурсів від клієнтів, особливо в гривні, вважаємо, що системно важливим банкам України необхідно запропонувати можливість відкриття депозитного вкладу через онлайн-додаток. Адже ця послуга значно збільшує ефективність процесу відкриття депозиту та знижує необхідність відвідувати банківські відділення для відкриття вкладу.

На нашу думку, запровадження цієї функції банками допоможе збільшити їх клієнтську базу і зберегти більше гривневої ліквідності. Це тому, що практично через 3 місяці після того, як клієнт розмістить кошти на депозиті, банк матиме можливість використовувати ці кошти для надання кредитів, інвестування в державні цінні папери, або для проведення поточних фінансових операцій.

Комерційні банки завжди мають можливість придбати валюту в Національному банку України (на сьогодні, з офіційним курсом 36,56 грн/дол. США). Розглянемо ситуацію, наприклад, середній курс продажу долара США з подальшим розміщенням його на депозиті на 3 місяці становить 37,45 грн/дол. Якщо банк купує валюту в НБУ для подальшого видання клієнтам у готівковій формі, відбувається курсова різниця у розмірі 0,89 грн/ дол. США. При цьому, якщо банк інвестує гривневі активи, за які куплено валюту на депозит, в облігації Міністерства фінансів України зі ставкою 16 % річних на строк до трьох місяців, це може призвести до додаткового прибутку. Наприклад, якщо банк продав 100 мільйонів доларів США на депозит і потім інвестував кошти в короткострокові облігації Міністерства фінансів, то може отримати певний

прибуток за 3 місяці. Розрахуємо економічний ефект від впровадження банком подібної депозитної політики:

$$\text{Р} = 100 \text{ млн грн} \times \left(37{,}45 \times \frac{0{,}16}{4} + 0{,}89\right) \times 0{,}82 = 195{,}8 \text{ млн грн} \quad (3.1)$$

Практично, реальний дохід від такої операції складатиме 5,2 % протягом 3 місяців, що еквівалентно 20,9 % на річному рівні. Це може значно поліпшити фінансовий стан банків, і можливо без значних ризиків, якщо вони успішно впровадять подібну політику та запропонують клієнтам можливість зручного відкриття депозитів в онлайн-додатках.

Висновки щодо депозитної політики банків в Україні вказують на кілька важливих аспектів. По-перше, важливо реформувати і вдосконалити законодавчу та нормативно-правову базу для забезпечення надійності та захисту депозитів клієнтів. Це сприятиме відновленню довіри вкладників до банків та збільшити обсяги депозитів. Додатково, важливо забезпечити доступність та зручність депозитних послуг для клієнтів, включаючи можливість відкриття депозитів через онлайн-додатки.

Другий важливий аспект – ефективне використання можливостей залучення валютних коштів клієнтів на депозити, що зможе покращити гривневу ліквідність банків. Пропонуючи клієнтам можливість купувати іноземну валюту та розміщувати її на депозитах з подальшим інвестуванням, банки можуть отримувати додатковий прибуток та покращити своє фінансове становище. Вважаємо, всі ці заходи зможуть сприяти розвитку банківської системи України та забезпечити більш стійке та конкурентоспроможне фінансове середовище.

ВИСНОВКИ

1. Підходи до вивчення економічної сутності депозитів як основи формування депозитної політики банків виявилися ключовими для розуміння та вдосконалення стратегій залучення та управління депозитними ресурсами. Розглядання депозитів як складової фінансової системи дозволяє краще розуміти їхню роль у функціонуванні банків та економіки загалом.

По-перше, аналіз сутності депозитів допомагає виявити їхні функції як фінансових інструментів, зокрема, їхню роль у залученні та мобілізації фінансових ресурсів, що стає ключовим для формування депозитної політики, оскільки банки повинні розуміти, як впливати на ці функції та забезпечити конкурентоспроможність своїх пропозицій. По-друге, вивчення сутності депозитів в контексті банківської діяльності відкриває можливості для оптимізації депозитної політики. Підходи, які базуються на аналізі потреб та очікувань клієнтів, а також урахуванні макроекономічних факторів, можуть допомогти банкам створювати ефективні та конкурентоспроможні депозитні продукти.

Усе це підкреслює важливість вивчення економічної сутності депозитів для формування депозитної політики банків, яка має бути адаптована до змінних умов ринку та споживчих потреб. Такий підхід дозволить банкам ефективно приваблювати та управляти депозитними ресурсами, підвищуючи свою стійкість та конкурентоспроможність.

2. Розглянувши етапи здійснення депозитної політики банку та методики оцінки її ефективності, можна зробити кілька важливих висновків. Депозитна політика є складною та багатогранною галуззю банківської діяльності, яка вимагає ретельного планування та стратегічного підходу.

На першому етапі формування депозитної політики, банки повинні ретельно вивчати свою цільову аудиторію та конкурентний ринок, що допомагає

створити адекватні депозитні пропозиції, які відповідають потребам клієнтів і сприяють залученню депозитів.

Другий етап, визначення стратегії та параметрів депозитної політики, передбачає вибір оптимальних умов вкладів, включаючи термін, валюту, відсоткову ставку тощо. Банки повинні бути готові до аналізу та корекції цих параметрів в залежності від змін на ринку та внутрішніх обставин.

На завершальному етапі, оцінки ефективності депозитної політики, банки використовують різноманітні методи та показники для визначення успішності своїх стратегій, що дозволяє намічати шляхи вдосконалення та оптимізації політики для досягнення кращих результатів.

3. Проведений у дослідження аналіз сучасного стану депозитної політики банків України дозволив визначити кілька ключових тенденцій та викликів, які впливають на банківський сектор країни. Перш за все, слід відзначити, що депозити залишаються важливим джерелом ресурсів для банків, і їх залучення та управління має стратегічне значення для фінансової стійкості та розвитку банківської системи.

Однією з важливих тенденцій є збільшення популярності депозитів в іноземній валюті серед населення, що вказує на нестабільність національної гривні та певний ризик для банківської системи. У відповідь на це, багато банків вдосконалюють свою депозитну політику та пропонують інноваційні продукти. Ще однією важливою тенденцією є посилення конкуренції на банківському ринку, що змушує банки більше уваги приділяти своїм депозитним пропозиціям та шукати шляхи залучення клієнтів. У цьому контексті дослідження ефективності депозитної політики стає дуже актуальним, оскільки воно допомагає банкам оптимізувати свої стратегії та підвищити конкурентоспроможність.

4. Автором здійснено регресійний аналізу впливу депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні, результати якого дозволяють зрозуміти важливий зв’язок між цими двома факторами. Регресійна модель показує, що

збільшення обсягу депозитів домашніх господарств в Україні суттєво позитивно впливає на ВВП країни.

Такий аналіз дозволяє банкам, фінансовим установам, урядовим органам та інвесторам краще розуміти вплив депозитів на економічне зростання та визначати стратегії для підтримки стабільного розвитку країни. Збільшення депозитів може бути сприятливим для стимулювання економічного росту та розвитку фінансової системи України.

Таким чином, регресійний аналіз підтвердив важливість депозитних заощаджень як одного з ключових факторів, що впливають на економічне зростання в Україні.

5. Аналіз проблем та шляхів удосконалення системи реалізації депозитної політики банківських установ України свідчить про наявність численних викликів та можливостей для подальшого розвитку цього важливого аспекту банківської діяльності.

Серед основних проблем можна виділити нестабільність національної гривні, яка спонукає клієнтів до уникнення ризику шляхом збереження грошей в іноземній валюті, що створює значну неоднорідність в депозитній базі банків та потребує стратегічних рішень щодо ризиків валютного ринку. Крім того, зростання конкуренції на банківському ринку вимагає від банків більшої уваги до покращення своїх депозитних пропозицій.

Шляхи удосконалення системи реалізації депозитної політики включають в себе використання інноваційних підходів та продуктів, які відповідають потребам різних категорій клієнтів. По-перше, це використання онлайн-додатків для зручного відкриття депозитів, що може значно зменшити час та зусилля, які потрібні клієнтам. По-друге, банки повинні шукати можливості для залучення додаткових ресурсів та підвищення прибутковості через інвестиції в ОВДП та інші фінансові інструменти.

Загалом, вирішення проблем та реалізація шляхів удосконалення системи депозитної політики стають критичним завданням для банківських установ України, оскільки воно впливає на їхню стабільність та

конкурентоспроможність. Проведене дослідження надає підставу для подальших досліджень та стратегічного планування для досягнення кращих результатів в управлінні депозитною політикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коробчук Т. І., Приступа Ю. В. Напрямки вдосконалення роботи банків по залученню депозитів. Голова організаційного комітету конференції: д. е. н., професор, ректор Луцького НТУ Вахович ІМ (Україна). 2021. С. 26-28.

2. Банківські операції: підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіната ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. [3-тє вид., перероб. і доп.]. К.: КНЕУ, 2018.

3. Фролов С. М. Банківська справа і основи митного регулювання в Україні: теорія та практика: навч. посіб. К.: Університетська книга, 2018. 368 с.

4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text (дата звернення: 31.10.2023).

5. Шмідт М. А. Теоретичні підходи до визначення поняття грошово-кредитна політика. *World Science: Problems And Innovations*. 2018. С. 35-37.

6. Chen J. Term Deposit: Definition, How It's Used, Rates, and How to Invest. URL: https://www.investopedia.com/terms/t/termdeposit.asp/ (дата звернення: 31.10.2023).

7. Яворська К. С. Аналіз депозитної політики комерційних банків в умовах макроекономічної нестабільності. *International scientific e-journal ΛΌГОΣ. ONLINE*. 2020. № 16.

8. Руда О. Л., Маркуш К. Г. Депозитна політика банку та механізм її реалізації. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 81-84.

9. Михайляк Г. В., Михайляк І. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 27(2). С. 103-106.

10. Гроші та кредит : підручник / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.

11. Андрушківа Т. Депозитна політика комерційного банку та шляхи її модернізації. Редакційна колегія, 2022. 185 с.

12. Євдокимова Н. В. Депозитна політика комерційного банку: характеристика та моделі її оптимізації. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 2 . С.80-88.

13. Василина П. Сутність депозитних операцій комерційного банку. // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: зб. наук. пр. X всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 23 берез. 2022 р. Ч. 2. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. 191 с.

14. Комар О. В. Визначення сутності поняття та формування депозитної політики банку // Новини науки XXI століття, XXIV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Вінниця, 23 листопада 2018 року. Ч.2, 72 с. С. 25-30.

15. Столярчук О., Коваленко Д. Особливості формування депозитної політики комерційного банку. Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації. Київський національний університет технологій та дизайну, 2020. С. 141-142.

16. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 485 с.

17. Аналіз банківської діяльності / уклад. Н.О. Станіславчук. Умань : Візаві, 2018. 191 с.

18. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.

19. Косова Т.Д., Біляк С.Л., Розводовська М. А. Депозитні і кредитні операцій банківської установи в умовах надзвичайного стану: організація і методика обліку, аналізу, аудиту. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. №3. С. 93-98.

20. Гриджук Д. М. Трансфертне ціноутворення – інструмент управління ефективністю банківського бізнесу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 1. С. 40-47.

21. Король Н. С. Напрями депозитної політики банків на сучасному етапі // Матеріали І Всеукраїнської конференції «БОГОЛІБСЬКІ ЧИТАННЯ» (м.

Переяслав 18 вересня 2020 р.). Переяслав : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020. С. 81-83.

22. Статистика фінансового сектору. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms/ (дата звернення: 31.10.2023).

23. Кулинич О. І. Метод статистичних рівнянь залежностей: можливості та критерії застосування // Статистичні методи та інформаційні технології аналізу соціально-економічного розвитку: зб. текстів доповідей XIX Міжнародної на уково-практичної конференції, 23 травня 2019 р. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. С. 8-23.

24. Ларіонова К. Л., Донченко Т. В. Аналіз та тенденції розвитку депозитного ринку України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 159-167.

25. Маслова С. О., Опалов О. А. Фінансовий ринок: навч. посіб. Львів: Новий світ, 2002. 304 с.

26. Купівля доларів під депозит: про що мовчать банки і розповідають їх клієнти. Мінфін. URL: https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/valyutnyykvest-kak-ukraincy-pokupali-dollary-pod-depozit-i-teper-ih-volnuet-bolshe-vsego/ (дата звернення: 31.10.2023).

27. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 31.10.2023).

28. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія / за наук. ред. Л. О. Примостка. К.: КНЕУ, 2017. 384 с.

29. Банківський менеджмент: навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2018. 126 с.

30. Банківський менеджмент: підручник / за ред. О. А. Кіріченка, В. І. Міщенка. К.: Знання, 2010. 831 с.

31. Версаль Н. І. Фінансовий менеджмент у банку: практикум. К.: ЦП «Компринт», 2015. 144 с.

32. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка, 2017. 512 с.

33. Кредитний ризик комерційного банку: навч. посібник / за ред. В. В. Вітлінського. К.: Знання, 2015. 251 с.

34. Коцовська Р. Р. Банківські операції: навч. посібник. К. : УБС НБУ: Знання, 2010. 390 с.

35. Мельник П. В. Банківські системи зарубіжних країн: підручник. К. : Алерта, Центр учбової літератури, 2010. 586 с.

36. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 486 с.

37. Yakubova S. Deposit policy of commercial banks and ways of its effective formation. Theoretical & Applied Science. 2020. № 91(11). P. 577-581.

38. Коваленко М. О. Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 39-44.

39. Власенко О. О. Розвиток українського ринку депозитів для фізичних осіб / О. О. Власенко // Фінанси України. – 2006. – № 3.– С. 74 – 79

40.. Tan G. Beyond the Zero Lower Bound: Negative Policy Rates and Bank Lending. *De Nederlandsche Bank Working Paper*. 2019. № 649, September 2019. URL: https://ssrn.com/abstract=3467618 (дата звернення: 31.10.2023).

41. Rakhimov A. M. Problemas de expansión de la base de depósitos de bancos comerciales. *Religación: Revista de Ciencias Sociales y Humanidades*. 2019. № 4(15). P. 274-279.

Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи
на тему «Депозитна політика банку та чинники її формування»
Хомякова Назара Андрійовича

У сучасному економічному середовищі, де банки конкурують на ринку та піддаються впливу різноманітних зовнішніх факторів, правильне управління депозитною політикою банків стає вирішальним фактором їх успіху. Дослідження чинників, які впливають на формування депозитної політики, дозволяє банкам краще розуміти потреби та вимоги клієнтів, оптимізувати процеси залучення та управління депозитами, а аткож пристосовувати свої стратегії діяльності до змін у фінансовому середовищі. Знання та розуміння побудови депозитної політики допомагають банкам бути більш адаптивними та конкурентоспроможними, сприяючи при цьому її успішному функціонуванню та розвитку. То ж дослідження цієї проблематики має важливе значення для банків та економіки в цілому, оскільки допомагає забезпечувати стабільність та ефективність фінансової системи. Під час проведення дослідження щодо даного питання здобувачем розкрито основні підходи до вивчення економічної сутності депозитів та основних етапів здійснення депозитної політики банків. Проаналізовано сучасний стан депозитної політики банків та змодельовано вплив депозитних заощаджень на економічне зростання в Україні. Також окреслено основні проблеми у реалізації депозитної політики банківських установ України та можливі шляхи їх подолання.

Робота містить три розділи.

Перший розділ роботи присвячено дослідженню теоретико-методичних засад здійснення депозитної політики банківських установ.

У другому розділі роботи проведено аналіз діючої практики формування та реалізації депозитної політики банків.

У третьому розділі роботи окреслено проблеми та шляхи удосконалення системи реалізації депозитної політики банківських установ.

Здобувач вищої освіти Хомяков Н.А. працював згідно графіку.

Робота виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог та рекомендується до захисту з оцінкою «добре». 42 бали

Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ Л.В. Діденко

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти Хомякова Н.А. після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «____» _____ 2024 №___ допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ О.І. Береславець
(підпис) (прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

Хамков Назар Андрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Депозитна політика банку та чинники її формування
(назва теми)

Актуальність теми Автор роботи чітко аргументує актуальність теми, детально висвітлюючи важливість депозитної політики для банківської системи. Він розглядає сучасні тенденції та виклики, які впливають на формування такої політики.

Наукова новизна У роботі присутній огляд найсвіжіших досліджень у сфері депозитних стратегій. Здобувач виконав кореляційно-регресійний аналіз впливу депозитних зобов'язань на економічне зростання України. Його дослідження показує, що збільшення депозитів дом. г-дарів позитивно вп. на ВВП країни.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріал Робота містить детальний аналіз чинників, які впливають на формування депозитної політики, підкріплений різноманітним текстовим та табличним матеріалом. Аналіз відображає глибоке розуміння теми та добре структурований матеріал.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємств установи, організації, МФУ України

Робота містить конкретні та обґрунтовані пропозиції та висновки щодо оптимізації депозитної політики банку. Практична цінність цих рекомендацій для банківських установ підтверджена дослідженням.

Наявність недоліків Деякі пропозиції можуть бути розглянуті більш детально, але це непринципово і не знижує загального позитивного враження від роботи.

Загальний висновок і оцінка роботи Загального аналізу кваліфікаційної роботи можна сказати, що вона представляє собою досить комп. аналіз депоз. політики банку. Робота заслуговує на високу оцінку за ретельно проведений аналіз.

Рецензент Заступник керівника відділення, м. Київ, АТ „ПриватБанк"
(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Для документів

Ніколаєнко Ю. С.
(ініціали, прізвище)

(підпис)

«25» грудня 2023 р.